

KERKELIJK WEEKBLAD VAN
DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

de

SAAMBINDER

Gereformeerde Gemeente Oostburg

07/05/2020
jaargang 98

nr **32**

Als de gemeente van Oostburg op 8 december 1982 wordt geïnstitueerd, bedient ds. H. Paul daarbij het Woord uit Zacharia 4 vers 6b: 'Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de HEERE der heirscharen'. Als hij zich aan het einde van de preek in een persoonlijk woord tot de gemeente richt, merkt hij onder meer op: 'Ook al is de gemeente maar klein, voor God is ze niet

te klein. Dat er liefde en saamhorigheid mag worden gevonden; dan gaat er iets van de gemeente uit'. De tekst uit Zacharia 4 is zichtbaar uitgebeeld op het grote raam in de kerkzaal. Een ander opvallend element van het interieur is het tafeltje met de doopvont en het avondmaalstel in het liturgisch centrum. Zij vormen voor de gemeente een onderwijzende oproep vanuit de prediking en de geloofsleer.

Jezus in het donker en Zijn volk in het licht

We mochten herdenken hoe Christus wilde lijden en sterven om al de Zijnen voor eeuwig te verlossen. We stonden ook stil bij Zijn opstanding op Paasmorgen en we leven naar Zijn Hemelvaart toe. De Opgestane is ingegaan in het licht des hemels en heeft zo de weg gebaad voor allen die Hij kocht met Zijn bloed. Wat heeft deze tekst daar nu mee te maken? We willen het met elkaar nagaan.

Maar bij al de kinderen Israëls was het licht in hun woningen.

Exodus10:23a

Wat ons hier direct opvalt is de grote tegenstelling tussen duisternis en licht. In Egypte is een inktzwarte duisternis, terwijl het bij de kinderen Israëls licht is. Farao heeft zich meer en meer verhard. Keer op keer weigerde hij de kinderen Israëls te laten trekken. Het was alsof zijn verzet en verharding al groter werd. Het oordeel der verharding is verschrikkelijk.

Daarin ligt ook voor ons een ernstige waarschuwing. Hoe vaker u het Woord hoort, maar u wilt niet buigen onder dat Woord, dan gaat u dezelfde weg als Farao. Waar loopt dat op uit? Op een inktzwarte duisternis, op de eeuwige verlorenheid. Dat is de ernstige prediking, die uitgaat van het oordeel van de negende plaag over Egypte. Verhardt u niet, want anders zal ook uw lamp worden uitgeblust in zwarte duisternis.

Duisternis is in de Schrift altijd het beeld van de vloek. De hel wordt genoemd 'de buitenste duisternis'. Wat is er op deze aarde door de zonde een duisternis gekomen. Een aarde, die bloedt uit duizend wonden. Denk eens aan de duisternis van het coronavirus, dat heel de wereld ondersteboven heeft gezet. Als u de weg

ds. J.J. van Eckeveld,
Zeist

geweten hebt, maar niet bewandelde, dan blijft er niet anders over dan de duisternis van de eeuwige verlorenheid. O bedenk: er is een God, Die leeft en op deez' aarde vonnis geeft!

Het licht van Zijn genade

Terwijl de Egyptenaren zuchten in het aardedonker, is het bij de kinderen Israëls licht. De Heere neemt het voor Zijn volk op. Wat een prediking! Terwijl de wereld in het donker omkomt, schijnt het licht van Gods genade over Zijn volk. Weet u wat Gods kinderen leren? Dat zij de duisternis hebben verdiend. Het zou rechtvaardig zijn als de Heere het oordeel van de eeuwige duisternis over hun leven zou voltrekken. Zij zouden er 'Amen' op moeten zeggen. Uw doen is rein en Uw vonnis gans rechtvaardig!

Maar nu het wonder: als het Egypte van deze wereld wegzinkt in de duisternis, schenkt God Zijn volk het licht. Dat is in de Schrift altijd een beeld van Gods gunst en nabijheid, van Zijn genade en Goddelijk ontfermen. Dat kan terwijl de wereld wegzinkt in 's afgronds donkere nacht. Buiten God is alles donker. Nabij God is het licht. Ook als het in de wereld zo donker is. Hoe is dat mogelijk? Ga dan mee naar Golgotha. Daar hangt Christus aan het kruis. En hoe? In een inktzwarte duisternis. De duisternis van de negende plaag in Egypte was als het ware een heenwijzing naar het oordeel van de duisternis van Golgotha. Drie uur lang hield zelfs de zon het licht in. Daarbij was er de duisternis van de Godverlatenheid in Zijn reine ziel. Omdat Christus in het duister hing, ontvangt Zijn volk het licht. Want Israël had dezelfde duisternis verdiend als Egypte. Omdat Hij de duisternis van Zijn kinderen heeft overgenomen, omdat Hij als het ware in die Egyptische duisternis wilde dalen in hun plaats, daarom zullen zij het licht des levens hebben. Wat heeft het Hem gekost, toen Hij de duisternis van Zijn volk heeft overgenomen. Hij in de duisternis, opdat in hun donkere ziel genadelicht zou opgaan. Hij van God verlaten, opdat zij nimmermeer van Hem verlaten zouden worden. Wat krijgt onze tekst dan een diepte: bij al de kinderen Israëls was het licht in hun woningen. Hier schijnt het licht van de

In dit nummer

5 Serie Monica, Augustinus' moeder

13 Wennen aan een crisis

24 Ik geloof in God, de Vader...

- 2** Jezus in het donker en Zijn volk in het licht
- 3** Leren op de school van Christus [19]
- 4** Bijbelstudie [1] De afzender
- 6** De engelen, gediensstige geesten [3]
- 7** In Memoriam
- 8** Het juk verbroken [2]
- 9** Corona [4]
- 10** Commentaar: Van de hand in de mond
- 11** Het levenseinde van zes Schotse predikanten [6]
- 12** Veiligheid onder elkaar [1]
- 14** Voor u gelezen
- 15** Boekennieuws
- 16** Kerknieuws
- 16** Berichten
- 17** Kerkdiensten
- 23** Jeugdrubriek

Leren op de school van Christus [19]

Deel II Zuigelingen

V BEKERING VAN DODE WERKEN

Bekering houdt in: gevoel van zonde, verdriet, schuldbelijdenis en reformatie.

c. Reformatie:

De hoogste graad van berouw is niet alleen berouw over de zonde, maar ook een bekering van de zonde. Reformatie is een 'vrucht der bekering waardig' (Luk. 3:8). Mensen die berouw tonen, zeggen niet alleen 'O, wat heb ik gedaan?' en treuren daarover, maar zeggen ook: 'Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?' Ze onderwerpen zich in de weg van gehoorzaamheid.

Toen Johannes de Doper opriep tot 'vruchten der bekering waardig' (Luk. 3:7-14), vroegen de mensen: 'Wat zullen wij dan doen?' Zo ook de soldaten: 'En wij, wat zullen wij doen?' Aan al die mensen gaf hij aanwijzingen om hun vorige, specifieke zonden te verlaten en om een nieuw leven te leiden dat volledig tegengesteld was aan hun vorig leven; dat is de ware vrucht die de boetvaardigen voortbrengen. Toen ze verslagen waren in hun hart (Hand. 2:37), riepen ze uit: 'Wat moeten wij doen?' Ook de stokbewaarder (Hand. 16) riep uit: 'Lieve heren, wat moet ik doen?' En tenslotte riep ook Paulus zelf uit: 'Heere, wat zal ik doen?' (Hand. 22:10). Ware boetvaardigen richten zich niet alleen op verootmoediging, maar ook op reformatie. Ze hebben niet alleen berouw over hun dode werken, maar bekeren zich er ook van. Dat geldt ook van de zuigelingen.

Hoe, of op welke manier? Dode werken zijn de zonden waar ze in leefden vóórdat ze overtuigd werden en tot bekering kwamen, 'naar de eeuw van deze wereld' en naar de wil van de duivel (Ef. 2:1-3). Er zijn andere zonden, die ook de dood werken, want het bedenken van het vlees leidt ook tot de dood (Rom. 8:6). Maar de zonden van mensen die dood zijn in zonden en misdaden, kunnen strikt gesproken geen dode werken genoemd worden. Hoewel dus de gevorderde heiligen niet alleen het vlees, maar ook de lusten en genegenheden doden, gaan de zuigelingen nauwelijks verder dan het nalaten van de werken van het vlees, de zonden waar ze in leefden vóór de bekering.

Zo deed ook de jongste zoon. Hij bracht zijn tijd en goed niet langer door bij de hoeren en in een losbandig leven. Zacheüs begon met een werk van barmhartigheid en betaalde terug wat hij anderen onvreemd had (Luk. 19:8). Zo was het ook met Paulus: in plaats van vervolgen, ging hij Christus prediken (Hand. 9). De stokbewaarder, die eerst wonden toebracht, wordt nu dokter en verbindt de wonden die hijzelf geslagen had (Hand. 16). De hele Schrift door treft u zuigelingen aan die rein worden van hun vorige zonden. U zult er geen tegenkomen die de zonden vasthield waarvan hij het eerst werd overtuigd dat hij er schuldig aan stond.

Dat is de bekering van dode werken.

(wordt vervolgd)

komende Zaligmaker, Die uit Israël zou voortkomen. Alleen door die Zaligmaker kan het licht worden in een duistere wereld.

Het oog des geloofs

Kent u dat licht? Licht, als de Heere uw wende ziel bemoedigt vanuit Zijn Woord. Licht, als u in uw onmogelijkheid iets mag zien vanuit het Evangelie van de mogelijkheid van zalig worden in Christus. Licht, als het oog des geloofs de Koning mag zien in Zijn schoonheid. Licht, als alle gronden onder uw voeten zijn weggeslagen en u naar recht niet anders kunt verwachten dan een eeuwige duisternis, maar als uw veroordeeld hart dan mag zinken op Jezus alleen. Als de wereld omkomt in het duister, mogen Gods kinderen zich verheugen in het licht van Gods genade.

Buiten Christus zal er geen licht zijn, maar een eeuwige duisternis. Echter, in Christus zal het eeuwig licht zijn. Dan is er toekomst. De Heere laat u nog nodigen om met de duisternis van uw leven tot Hem te vluchten. Hij laat u nog horen, dat er plaats is aan de voeten van Christus voor duisterlingen en doemelingen.

Tot Wie zult u dan anders heengaan? Ook in een wereld, waarin het door het coronavirus zo aardedonker en wanhopig is geworden. In zo'n wereld laat de Heere nog verkondigen dat in Hem het licht is. Dan is het niet erg als de vijanden woeden, als het is een gaan door vele verdrukkingen, als al Gods golven en baren over ons heengaan. Dan is het niet erg als de schaduwen al donkerder worden. In Christus is er een toekomst van eeuwig licht.

Blij vooruitzicht

De kinderen Israëls droegen de komende Christus in zich mee. Daarom was het licht in hun woningen! Maar blij vooruitzicht, dat mij streelt; ik zal ontwaakt Uw lof ontvouwen. Dat heeft die dierbare Zaligmaker verdiend toen Hij op Golgotha neerdaalde in de duisternis. Daarom werd het Pasen en Hemelvaart. Daarom zal Zijn Kerk het licht des levens hebben. Zalig vooruitzicht van de gemeente Gods: geen duisternis meer, geen schaduwen meer, maar eeuwig licht wanneer God zal zijn alles en in allen. Daar zal niemand zeggen: Ik ben ziek!

Ralph Venning

Uit: "Leren op de school van Christus", Ralph Venning (uitg. Brevier).

De brief aan Titus

Hoofdstuk 1:1-3a

De afzender

Paulus werd van een vijand een vriend. Van een vervolger van Christus werd hij een volgeling van Jezus. Een eenzijdig genadewonder door de kracht van de Geest. Een wonder dat voor ons allemaal nodig is.

ds. M. Karens,
Middelburg

- 1 Paulus, een dienstknecht Gods, en een apostel van Jezus Christus, naar het geloof der uitverkorenen Gods, en de kennis der waarheid, die naar de godzaligheid is;
- 2 In de hoop des eeuwigen levens, welke God, Die niet liegen kan, beloofd heeft, voor de tijden der eeuwen, maar geopenbaard heeft te Zijner tijd;
- 3 Namelijk Zijn Woord, door de prediking, die mij toebetrouwd is, naar het bevel van God, onze Zaligmaker.

de waarheid die de oefening van de ware godzaligheid voorschrijft, eist en daartoe de mensen verwekt en brengt (kanttekening). Let op de vier werkwoorden! Het is een eenheid van leer en leven. Godzaligheid (vol van God) door het oprechte geloof in Christus. Hij is toch dé Waarheid en hét Leven! Komen deze vruchten van Gods verkiezend welbehagen - zoals een waar geloof in Christus, kinderlijke vreze Gods, droefheid naar God over de zonde, honger en dorst naar de gerechtigheid - ook in uw leven openbaar?

Het Evangelie werkt en versterkt in de harten van de oprechte gelovigen een zekere hoop op het eeuwige leven (vers 2). Die hoop beschaamt niet, die is honderd procent zeker. Want God is geen man, dat Hij liegen kan. Of gelooft u dikwijls in al uw strijd degene die niet anders dan liegen kan?

De belofte van eeuwig leven is beloofd direct na de zondeval in het paradijs (vers 2b), is eeuwenlang herhaald en in de volheid des tijds in de kribbe geopenbaard (Gal. 4:4). De prediking van dit Evangelie is de apostel toevertrouwd door de Zaligmaker (vers 3a). Deze prediking gaat nog door. Maar is deze Heere Jezus Christus, het vleesgeworden Woord, in ons hart al geopenbaard? (Gal. 1:15-16).

(wordt vervolgd)

Hij was een bewogen prediker in woord en geschrift. Veertien brieven zijn door de inspiratie van de Geest opgenomen in de Bijbel. De brief aan Titus is een korte brief met een persoonlijk karakter. Het zit niet in de lengte! De Heere heeft deze privébrief laten opnemen omdat hij voor u en jou nuttig is tot onderwijs.

De afzender noemt zichzelf een dienstknecht ('doulos') van God en een apostel ('apostolos') van Jezus Christus (vers 1a). Wat een rijkdom ligt in deze titels verklaard. Een slaaf van God, dat wil zeggen: gekocht tot Zijn eigendom en hartelijk en vrijwillig werkzaam in Zijn liefdedienst. Hoe staat dat met u en jou? Nog steeds een slaaf van de duivel, de zonde en de wereld? Bedel toch om een nieuwe schepping van hart en leven. De God van Paulus is (nog steeds) een God van wonderen!

Een 'apostolos' is iemand die met een opdracht en een volmacht is gezonden. Paulus is uitgezonden door de gezalfde Zaligmaker. Hij is een gezant van Christus. Hij moet de mensen het Evangelie verkondigen en bidden: 'Laat u met God verzoenen' (2 Kor. 5:20).

De eerste vier verzen zijn in het Grieks één lange zin. Paulus schrijft over het geloof van Gods uitverkorenen en de waarheid die naar de godzaligheid is (vers 1b). Het is

Het Evangelie werkt en versterkt in de harten van de oprechte gelovigen een zekere hoop op het eeuwige leven.

Een biddend leven

Rond moederdag willen we enkele malen stilstaan bij het leven van Monica, de moeder van kerkvader Augustinus. Een lichtend licht in de Vroege kerk. Haar verhaal, naverteld uit Augustinus' boek 'Belijdenissen', met citaten uit dit boek.

We leren Monica kennen uit de "Belijdenissen" van Augustinus, zijn levensbeschrijving. Hij prijst al direct God Zelf voor de liefdevolle moederzorg in zijn vroegste jaren. 'Het goede dat ik ontving, was niet door haar, immers uit U, mijn God'.

P.C. Beeke,
Middelburg

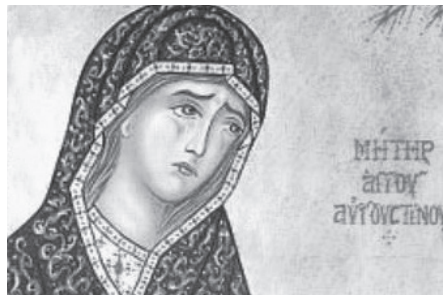
Augustinus belijdt zijn kind-zonden, ook van de tijd dat hij nog geen besef had van goed en kwaad. Vanaf Monica's schoot hoort hij over het kruis van Christus. 'Haar ganse verwachting was van U'. Als hij plotseling ziek wordt en gedoopt wil worden, lijkt 'het verlangen van mijn vrome moeder (en ons aller moeder - Uw kerk)' vervuld te worden. Maar hij herstelt en de doop gaat niet door. Een lange weg volgt van zorg, verdriet en... moedergebed.

Moedertranen

Ondertussen zet Monica (= 'dienaress') een stempel op haar gezin, 'het hele huis, uitgezonderd alleen mijn vader', Haar streven is 'dat Gij, mijn God, mij tot Vader zou zijn, meer dan hij'. Ook haar man probeert zij met liefde te winnen. Rijke gezinnen, die een moeder hebben met een binnenkamer! Moedevende woorden van een bisschop, later tot Monica gesproken, zullen vervuld worden als Gods tijd gekomen is. 'Een kind van zoveel tranen kan niet verloren gaan'. Een zin goed om te onthouden.

Kruis en kroon

In zijn tienerjaren worden Augustinus' zondige begeerten en wellusten heftig. Met verkeerde vrienden drinkt hij de zonde in als water. 'Geef mij kuisheid en zelfbeheersing, maar nu nog niet'. Uit een overspelige relatie wordt zoon Adeodatus geboren. Die is later, tegelijk met Augustinus zelf, gedoopt. Ook vader Patricius geeft zich tenslotte gewonnen aan de God van zijn vrouw. Haar niet aflatend gebed

'Een zoon van zoveel tranen kan niet verloren gaan'

(een bisschop troost Monica)

heeft de gewenste uitwerking niet gemist. De kroon na het kruis.

Maar voorlopig worden de vermaningen, onder vier ogen gebracht, in de wind geslagen. Augustinus 'ijlt door, zijn verderf tegemoet, in grote verblindheid', zal hij later bekennen. 'Zulke vermaningen, meende ik, kon men van een vrouw verwachten, en ik zou me moeten schamen als ik er gehoor aan gaf'. Maar 'ze kwamen van U en ik wist het niet'.

Losbandige kinderen zijn er nog. Als er dan ook maar Monica's mogen zijn. Moeders (en vaders) die vaak met de Heere spreken over hun kind.

Innerlijke ontferming

Na een roerige periode komt Augustinus in 'rustiger' vaarwater: de school van wel-sprekendheid. De zonde kent geen echte

vreugde. Zou die soms te vinden zijn in Cicero's boek "Hortensius"? Aan het lezen van de Bijbel komt Augustinus niet toe, 'zij scheen mij niet waardig'.

Zijn aansluiting bij de sekte van de Manicheeërs wordt een zoektocht naar waarheid, die zal eindigen in teleurstelling. Een leeg hart blijft over. Al woont Augustinus, na jarenlang gescheiden van haar geleefd te hebben, dan weer met zijn moeder onder één dak.

Zal Monica's zoon afhaken? Augustinus zelf: 'Gij hebt haar verhoord en haar tranen niet veracht. Daar mijn moeder voor mij tot U weende, meer dan moeders wenen over de lichamelijke dood van hun kinderen'. Zoals de vader van de gelijkenis bewogen was met innerlijke ontferming. Om die andere verloren zoon, die dood was maar levend zou worden. Verloren, maar gevonden.

Een droom

Monica vertelt Augustinus haar droom. Een engel ziet haar verdriet over de grote afstand tussen haar en haar zoon. Augustinus wil haar geruststellen met de wens dat zij misschien nog eens als hij zal worden. 'Nee', antwoordt Monica beslist, 'want tot mij werd niet gezegd: waar hij is daar zijt ook gij; maar: waar gij zijt, daar is ook hij'. Zij zullen nog eens één van geest worden, na nog negen jaren van 'modder en duistere dwaling', schrijft Augustinus. Dan zullen ze samen voor het open venster zitten in meditatie. Om hún God te prijzen in stille verwondering. Is een mooiere Moederdag denkbaar? Wachten duurt lang, maar 'intussen hield toch die kuis, vrome en ingetogen weduwe niet op in al de uren van haar gebeden over mij te weeklagen tot U, en haar gebeden kwamen voor Uw aanschijn'. Augustinus zal het weten.

Wij leven na zestien eeuwen in een andere wereld. En toch ook weer niet anders. 'Gij evenwel, Gij blijft Dezelfd', o HEER! Gij zijt vanouds mijn Toeverlaat, mijn Koning, Die uitkomst gaaft'. Die waarlijk opgestaan is. De God van Monica leeft! Tot moed van ouders van verdwaalde (klein)kinderen.

(wordt vervolgd)

'Geef mij kuisheid en zelfbeheersing, maar nu nog niet'

(Augustinus in zijn boek Belijdenissen)

Twee voorbeelden

‘Diezelve zal Zijn engel voor uw aangezicht zenden, dat gij voor mijn zoon vandaar een vrouw neemt’.

Genesis 24:7

‘En een engel des Heeren sprak tot Filippus, zeggende: Sta op en ga heen tegen het zuiden, op den weg die van Jeruzalem afdaalt naar Gaza, welke woest is’.

Handelingen 8:26

Abraham gaf zijn knecht de opdracht naar Paddan-Aram te gaan om daar een vrouw voor zijn zoon Izak te zoeken. Hij verzekerde hem dat de HEERE zijn weg voorspoedig zou maken.

ds. C. Hogchem,
Aalburg

opdracht krijgt naar de weg te gaan die van Jeruzalem afdaalt naar Gaza, welke woest is.

Wat de evangelist daar moet gaan doen, zegt de engel niet. Alleen noemt hij nauwkeurig de plaats: de oude weg van Jeruzalem naar Gaza, die door onbewoonde, verlaten streken voert. Zelden dat er van die weg nog gebruik wordt gemaakt. Maar vooral: deze weg was gevaarlijk. Rovers zouden er een gewapend reisgezelschap niet zo gauw aanvallen, maar was iemand alleen... Toch, Filippus gaat zonder enig tegenspreken en zonder te vragen wat hij daar moet gaan doen. Gelovend dat de Heere hem leiden en bewaren zal. Heeft Hij niet een engel naar hem gezonden om hem te zeggen dat hij naar die woeste weg moet gaan? Tot een prediking dat Hij ook Zijn engelen van hem zal bevelen, dat zij hem bewaren in al zijn wegen, ook op die eenzame, gevaarvolle weg.

Immers, het ging niet allereerst om een vrouw voor Izak - hoe belangrijk dat ook was - maar om de komst van het Zaad Dat aan Abraham beloofd was (Gen. 12:1,2, 22:18; Joh. 8:56). De vrouw van Izak zou - evenals Sara - ook een moeder des Heeren zijn, een moeder van de komende Messias.

Een engel geleidt Abrahams knecht

Ten diepste ging het om een verbondszaak. Met nadruk getuigde de patriarch tegen zijn knecht van het werk Gods in zijn leven en wat Hij hem beloofd en gezworen had. En hij geloofde dat de HEERE zijn knecht tot een Leidsman zou zijn. Ja, ‘Diezelve zal Zijn engel voor uw aangezicht zenden, dat gij voor mijn zoon vandaar een vrouw neemt’ (vers 7^b). Zoals vaker in de Schrift wordt ook hier met ‘Zijn engel’ niet de Engel des HEEREN bedoeld, maar een geschapen engel.

Abraham sprak door het geloof. Zijn Verbonds-God zou de weg van zijn knecht voorspoedig maken. Diep zijn deze woorden in de ziel van Eliëzer gezonken. Ook

voor hem was het een geloofszaak - hij heeft die engel niet gezien. In afhankelijkheid ging hij op weg en wonderlijk was de uitkomst. Zijn gebed bij de waterfontein werd verhoord, tot in de kleinste bijzonderheden. De verhoring begon al ‘eer hij geëindigd had te spreken (vers 15^a; zie Jes. 65:24^b). Stilzwijgend ontzette die man zich over de niets vermoedende Rebekka en vol ootmoed loofde hij God in zijn hart (vers 21^a, 26). En aan Laban en Béthuël deelde hij uitvoerig mee hoe alles gegaan was - wat de Heere gedaan had. Alsook dat Abraham tot hem gezegd had: ‘De HEERE (...) zal Zijn engel met u zenden, en Hij zal uw weg voorspoedig maken, dat gij voor mijn zoon een vrouw neemt...!’ (vers 40).

Een engel geeft Filippus opdracht

Zó begint deze geschiedenis: ‘En een engel des Heeren sprak tot Filippus...! Waar en wanneer dit gebeurde en waaruit voor Filippus bleek dat het een engel was, dat alles wordt ons niet meegedeeld en is voor ons blijkbaar niet nodig te weten. Het gaat er maar om dat Filippus van een engel de

Op de woeste weg ziet Filippus een sierlijke reiskoets die wel van een voornaam man moet zijn. Naast en achter de koets lopen mensen, sommigen gewapend. En dan is het niet een engel die gezonden wordt om Filippus te zeggen dat hij naar die koets moet gaan. Nú is het de Geest Die tot Filippus spreekt: ‘Ga toe en voeg u bij deze wagen’ (Hand. 8:29). Waarom spreekt nu de Geest en niet een engel? Opdat Filippus geloven zou dat zijn prediking door de Geest een kracht Gods tot zaligheid zal zijn.

Ondertussen weet de edele heer van Candacé niet van de engel, noch van de evangelist en de Heilige Geest. Ook kent hij de Zaligmaker niet. Wel leest hij vol aandacht Jesaja 53, maar het is voor hem een gesloten boek. Nooit heeft hij zich zo ellendig en verloren gevoeld. Maar o wonder, de tijd om hem genadig te zijn, is gekomen. Filippus zal hem het Evangelie verkondigen, de Geest zal het heil des Heeren in zijn hart openbaren en hijzelf zal door het geloof juichen dat Jezus Christus de Zoon van God is (vers 37).

(wordt vervolgd)

In memoriam

ds. B. van der Heiden (74)

Op 1 mei is overleden mijn geliefde broer Bastiaan van der Heiden. Na een ernstige ziekte is hij op Gods tijd overgegaan van de strijdende Kerk naar de triomferende Kerk.

Onze schoonzus Laura moet hem, na een huwelijk van 53 jaar, nu missen. Dat geeft veel verdriet. De kinderen en kleinkinderen moeten hun meevende en biddende vader en opa missen. De Heere geve hen Zijn vertroosting en ondersteuning.

Op 12 juni 1945 werd Bastiaan van der Heiden geboren in Rotterdam en groeide daar op. Al bewaarde de Heere hem voor uitbrekende zonden, hij stond net als McCheyne vóór zijn bekering, blind en van verre, in zichzelf zo rijk. Het behaagde de Heere hem stil te zetten met de woorden uit Daniël 5: 'Maar die God, in Wiens hand uw adem is, en bij Wien al uw paden zijn, hebt gij niet verheerlijkt'. De Heere opende zijn ogen voor zijn verloren staat. Toen hij dacht te moeten ondergaan in de eeuwige nacht bracht de Heere hem in zijn nood bij de woorden van Christus: 'Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven'.

Noodzakelijk en dierbaar Zijn loopbaan begon hij als leerkracht, later directeur, op de reformatorische basisschool in Waardenburg. In 1975 werd hij benoemd tot directeur van het schippersinternaat in Dordrecht. De tijd in Dordrecht is voor hem een gezegende tijd geweest. De Heere gebruikte de prediking om hem te leren dat buiten Jezus alles de dood is. De Zaligmaker is hem toen noodzakelijk en dierbaar geworden. Hij mocht een blik slaan op de lijdende en stervende Middelaar. Van dat ogenblik sprak

hij: 'Nooit zal ik het wonder kunnen bevatten dat Hij voor mij gekropen heeft in de hof van Gethsémané en vanwege mijn zonden gehangen werd aan het kruis'.

De Heere riep hem tot het ambt van dienaar des Woords. In 1979 werd hij toegelaten tot de Theologische School in Rotterdam. Op 14 september 1983 mocht ik mijn broer bevestigen als herder en leraar van de gemeente van Woerden. Daarna diende hij de gemeenten van Hardinxveld-Giessendam, Kampen en Alblasserdam. In het geheel van onze gemeenten mocht hij een gewaardeerde plaats innemen. Het werk voor de verschillende deputaatschappen en het lesgeven aan de CGO hadden de liefde van zijn hart.

Zondag 10

Op 8 december 2019 preekte hij in Terwolde over Zondag 10. Het zou zijn laatste dienst worden. Diezelfde week kwam de boodschap dat er agressieve tumoren in zijn hoofd ontdekt waren. Na veel strijd en aanvechting mocht hij rust vinden in wat

hij enkele dagen daarvoor gepreekt had, dat alle dingen, ook gezondheid en ziekte, ons niet bij geval maar van Gods vaderlijke hand toekomen. In een brief aan de gemeente van Alblasserdam schreef hij: 'De Heere heeft na veel strijd tegen mij op een lieflijke wijze gezegd dat mijn werk klaar is. De Meester bepaalt hoe lang de knecht mag werken. En het was zoals Hij tegen Mozes zei: spreek mij niet meer over deze zaak. Dat ging met zo veel majesteit gepaard, maar ook op zo'n lieflijke wijze, dat ik moest zwijgen'.

Daarna is zijn aardse huis steen voor steen afgebroken. Zijn ziekbed is vaak een preekstoel geweest waarop hij goed van de Heere mocht spreken. Vele malen mochten we tijdens onze bezoeken in verwondering met elkaar spreken over de vrije gunst, die eeuwig Hem bewoog. De Heere gaf een zalig uitzicht op de eeuwige erfenis die hem wachtte. Dan zei hij in diepe verwondering: 'Die erfenis dat is de Heere Zelf en dat is Christus'. Dat gaf in zijn ziel een sterk verlangen om naar Huis te gaan.

Rusten van de arbeid
Onze broer heeft zijn wens verkregen en mocht ingaan in de zalige rust die er overblijft voor het volk van God. Zo staren we onze geliefde broer na. De Heere stelle de nagedachtenis van deze dienaar Gods tot eeuwige zegen.

'En ik hoorde een stem uit den hemel, die tot mij zeide: Schrijf, zalig zijn de doden die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten mogen van hun arbeid, en hun werken volgen met hen.'

ds. A.B. van der Heiden,
Doetinchem

Het juk verbroken [2]

Op 5 mei 1945 legden de Duitsers eindelijk de wapens neer. Nederland was weer vrij! Er werden dankdiensten gehouden, na de bevrijding en soms opnieuw als weggevoerde mannen uit Duitsland waren teruggekeerd.

L. Vogelaar,
Scherpenzeel

In Dirksland stond Cornelia Ruit diep verwonderd naar haar huis te kijken. 'Geen splinter was eraf. Een week of vijf tevoren, toen ik zo worstelende was aan de troon der genade met al de noden van ons land, had de Heere mij te zien gegeven dat er een wolkje was als eens mans hand en dat de verlossing nabij was. Op die morgen van de 5e mei was dat wolkje een overvloedige regen geworden van Gods goedertierenheid en barmhartigheid. En dan die getrouwheid Gods aan Zijn woord, tegenover mijn ontrouw. 't Zijn toch de goedertierenheden des Heeren dat ook wij niet vernield zijn.'

De vrees beschaamd

Ds. G.H. Kersten las in Rotterdam-Centrum Micha 5 tijdens de eerste kerkenraadsvergadering na de bevrijding: 'Uw hand zal verhoogd zijn boven uw wederpartijders, en al uw vijanden zullen uitgeroeid worden.'

In spanning werd afgewacht of alle dwangarbeiders en gevangenen veilig en gezond zouden terugkeren. 'Dat heeft de Heere gedaan!' riep ouderling D. Tuinier in Oudemirdum toen zijn zoon, na ruim twee jaar in Duitsland gezeten te hebben, het erf van de ouderlijke boerderij op fietste. Hij had weleens mogen geloven dat zoon Bauke behouden thuis zou komen, maar er waren ook ogenblikken geweest dat hij moedeloos neerzat en dat zijn hart met vrees was vervuld.

Feest op feest

Tot degenen die de nieuwe periode alleen maar met optimisme tegemoet traden, behoorde ds. J. van den Berg niet. Op 23 mei schreef de predikant van Krabbendijke aan ds. J. van Zweden in Amerika: 'We hebben vorige week Synode gehad van het Zuiden, en waren verheugd elkaar weer te ontmoeten. De Heere heeft grote dingen bij ons gedaan, dies zijn wij verblijd. Het is de tekst waarover ik gepreikt heb op de dankdag, voor de bevrijding. We zijn van het ondragelijke juk van de dwingeland bevrijd. Het is niet te zeggen welk een vreselijk volk het Duitse volk was voor ons. De Heere heeft ze echter vernederd. Het ergst is evenwel, dat ons volk er niet door geleerd heeft. De zonde wordt gieriglijk bedreven, en feest op feest wordt er gevierd. Dat is dan de dankbaarheid voor de verkregen verlossing. Is het niet hemelstergend? O land, land, land, hoort des Heeren Woord!'

Op 3 juli, toen het noorden nog geen twee maanden vrij was, richtte ds. A. van Stuijvenberg zich tot de afgevaardigden in de classis Goes: 'In zijn openingswoord gewaagt hij van een donkere toekomst, daar de verlossing geen vernedering werkt en 's Heeren Woord getuigt dat wie zijn nek verhardt spoedig zal verbroken worden.'

Wederopbouw

In Bruinisse en Westkapelle was de kerk verwoest. Tientallen andere kerkgebouwen waren beschadigd. Gemeenteleden

treurden over omgekomen familieleden of verloren bezittingen. De bevrijding bracht blijdschap met een rouwrand.

De gemeente Scheveningen had bijna drie jaar geen diensten kunnen houden, omdat de bevolking was geëvacueerd. In andere plaatsen was dat voor een kortere periode het geval. Na terugkeer konden de diensten worden hervat.

Nederland begon een periode van wederopbouw. Die was er ook in het kerkelijk leven. In de volgende jaren werden in ons kerkverband tientallen nieuwe gemeenten gesticht en tal van initiatieven ontplooid.

Toch herdenken

Nederland is nu 75 jaar vrij. Dat zou groots herdacht worden. Toen kwam de coronacrisis, als een nieuwe sprake. Massale herdenkingen en festiviteiten zijn nu onmogelijk. Persoonlijk herdenken kan wel. Op Zuid-Beveland, in Wolphaartsdijk, nam de latere ds. A. Hoogerland na de bevrijding de pen op en dichtte:

*Was het niet de plicht van ieder,
Om die grote Algebieder
d'Eer te geven, op te staan
En Zijn daden ga te slaan?*

Het was op verzoek van de overheid dat kerken een jaar na de bevrijding een herdenkingsdienst hielden. Ds. W.C. Lamain preekte toen in Rijssen naar aanleiding van Psalm 124:6-8 over 'Een dankbare herinnering aan de grote verlossing ons land geschonken'. Die herinnering

1. Brengt ons te binnen, wat door ons werd beleefd;
2. Roept in onze gedachten terug de wonderlijke uitredding des Heeren;
3. Dringt ons tot de roem van Gods Naam, ook met 't oog op de toekomst.

(slot)

Als ik geen corona krijg?

Mocht er een 'tijd-na-corona' aanbreken: hoe dan verder? We kijken naar kinderen met leerachterstand. We denken aan onze ondernemers en de zorg voor hun bedrijf. We denken aan ons inkomen: de economische druk zal de komende jaren groot zijn. En onze kerkelijke en reformatorische instellingen: zijn ze bestand tegen de ontwrichtende werking van zo'n crisis? Hoe zal het christelijk beginsel blijken in ons leven?

Vertrouwen op Zijn Vaderlijke zorg is geen vrucht van eigen akker.

ds. G.W.S. Mulder,
Ridderkerk

Een eerste balans kunnen we al wel opmaken. Een crisis als deze maakt duidelijk dat we maar kleine mensen zijn, nietig ten opzichte van het machtige spreken en handelen van God. Het blijkt dat wij in zo'n crisis uit onszelf niet anders zijn of handelen dan mensen die niet-kerkelijk zijn. Ons is veel toegetrouwd: persoonlijk en in onze gezinnen. Dat geldt ook ons werk en onze verantwoordelijkheden in de samenleving. Met onze kerken en reformatorische instellingen zijn we rijk bevoorrecht. In eigen kracht houden we echter niets in stand. Onze slotsom moet zijn dat wij diep afhankelijk zijn van Gods genade; alleen die maakt onderscheid. Naar de toekomst kijken gaat zomaar niet. Roepstemmen dringen ons om stil te

staan. Denk aan het gemis van dierbaren die ons zijn ontvallen. Iedereen kent wel namen, wier sterven ons met weemoed vervult. Onze gedachten gaan uit naar deze families. We denken ook aan degenen die ziek zijn/waren vanwege corona. Er zijn er die de dood in de ogen hebben gezien. Wat heeft dit diep ingegrepen in hun leven en dat van hun dierbaren. Laten we hen in de toekomst niet vergeten. Ook deze gedachten moeten ons in het vervolg met ootmoed vervullen en voorzichtig maken. Zal dat een vrucht zijn die deze crisis nalaat?

Vernieuwde levenshouding

Hoe verder na corona? Dan mogen we niet voorbijgaan aan de persoonlijke lessen in deze crisis. We hebben ervaren dat een mens vanuit zichzelf niet in verootmoe-

diging voor de Heere komt. Zo is ook de hoop op God en het vertrouwen op Zijn Vaderlijke zorg geen vrucht van eigen akker. Hoe ontdekkend en beschamend, ook voor degenen die de Heere vrezen. Deze zaken zouden tot onze levenshouding moeten behoren! Dat dringt te meer, omdat dit het laatste wereldwee niet zal zijn. Wat we nu meemaken, zou voor ons een oefening moeten zijn in geduld en standvastigheid. Alléén genade maakt onderscheid. Daarom mogen we deze dingen toch ook met vrijmoedigheid aan uw harten leggen. Bij de Heere is alles te verkrijgen wat verloren zondaren nodig hebben. En dan is vrucht van levendmakende genade dat al dit beschamend gemis nu juist met droefheid vervult; de droefheid naar God die een onberouwelijke bekering werkt tot de zaligheid. Zo werkt de Heere het ware zuchten onder het oordeel. Zo werkt de Heilige Geest het zuchten om de bediening uit Christus. Dit is nu Gods genadewerk dat Hij zal werken en in stand houden tot de jongste dag. Zo'n levenshouding zal niet verborgen blijven, ook niet 'na corona'. Want de bruid die Christus kocht met Zijn bloed, zal Hem niet ontgaan.

Getuigenis van Gods trouw

Ds. J. van Haaren was een jongen van zes jaar toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak. Zijn levensbeschrijving vermeldt dat hij in die moeilijke tijd niet bang was, ook niet toen in de buurt van de straat waar hij liep granaten insloegen. De Heere bepaalde hem krachtig bij Psalm 91: 'Die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen'. Toen later eens door bominslagen mensen om hem heen dodelijk getroffen werden, bad hij de Heere ernstig om bewaring. Hij sprak opnieuw uit Psalm 91: 'Aan uw zijde zullen er duizend vallen, en tienduizend aan uw rechterhand, tot u zal het niet genaken. Alleenlijk zult gij het met uw ogen aanschouwen'.

Als u ooit mag terugzien op de corona-tijd, wat zal dan uw persoonlijke samenvatting zijn? Doorgegaan op de weg van onbekeerlijkheid en ongelooft? Of mag u er dan iets van zeggen hoe u in deze tijd oprecht aan de HEERE en Zijn dienst verbonden werd? Ds. Van Haaren was nog maar een kind ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. 'De hand des HEEREN is niet verkort, dat zij niet zou kunnen verlossen' (Jesaja 59:1). Des te dringender komt de vraag op u en mij persoonlijk aan. Het beslissende antwoord blijkt nú!

(slot)

Van de hand in de mond

Vele jaren geleden gebruikte een predikant de uitdrukking 'Van de hand in de mond'. Het ging over mensen die het zeer arm hadden. Elke dag was namelijk hun verdienste maar nauwelijks voldoende om eten te kopen.

P. Schalk,
Veenendaal

Sociale zekerheden zijn er niet. De honger slaat toe.

Natuurlijk, wij zijn er druk mee. Elke dag worden we geconfronteerd met de beperkingen die ons zijn opgelegd door de coronacrisis. En er zijn er zeer velen die daarbij getroffen zijn in gezin, familie of vriendenkring. Wat een rouw en verdriet, als de ziekte de huizen is binnengeslopen, als de dood er zelfs mee gemoeid is. Wat roept het ons toe, dat we hier geen blijvende stad hebben. Zoek dan de Heere, en leef!

Naast al dat verdriet en die rouw zijn er ook de dagelijkse zorgen. Hoe moet dat als ik bijna gedwongen word om te werken, terwijl dat misschien helemaal niet veilig is? En trouwens, hoe gaat het met mijn werk? Wat gebeurt er met mijn bedrijf? Gelukkig hebben we een sociaal vangnet, zoals we dat zo mooi noemen. Bovendien worden er door de regering miljarden uitgetrokken om het bedrijfsleven te ondersteunen, om werkloosheid te bestrijden, om de economie weer aan de praat te krijgen. Daardoor hebben we het

nog betrekkelijk goed, althans, de meeste mensen in Nederland. Zeker, er zijn mensen die gedeeltelijk van de voedselbank afhankelijk zijn. Aangrijpend, maar wanhopige hongerenden zien we hier niet.

Ver weg

Hoe is dat op andere plaatsen in de wereld? Daar zien we helaas dat 'leven van de hand in de mond' wel terug. Vandaag verdienen om vanavond te kunnen eten. Er komen in de media af en toe voorbeelden langs waarbij de economische moeilijkheden van ons land in het niet vallen. Zoals de berichtgeving over Ecuador, waar de lijken niet worden opgehaald. In plastic gewikkeld liggen ze op straat. Of vanuit India, waar mensen van de ene op de andere dag niet meer aan het werk kunnen. Daar is geen sociaal vangnet. In arren moede trekken ze honderden kilometers door het land, terug naar huis. Weg van de industriestad waar ze aan de slag konden om het inkomen voor hun

gezin te verdienen. Maar sociale zekerheden zijn er niet. De honger slaat toe. Heel bijzonder als in die verre landen hulp geboden wordt. Soms door de regering, of door hulpinstanties. Maar wat erg dat er mensen overgeslagen worden, alleen omdat ze christen zijn!

Nog verder weg

Wat een zorgen hebben wij, omdat we (hopelijk tijdelijk) niet naar school konden, omdat we (hopelijk tijdelijk) geen kerkdiensten op de normale manier konden houden. Dat doet toch ook denken aan plaatsen in de wereld waar nooit 'normale' kerkdiensten worden gehouden. Omdat het Woord daar nog nooit gebracht is. (Zijn er nog die zich geroepen voelen om het Woord daar te gaan brengen?) Of omdat het Woord daar niet verkondigd mag worden. De vervolgte kerk, daar is het nooit normaal om naar de kerk te gaan. Zodra je daar voor de eredienst zou opkomen, is het gebeurd met je vrijheid, of zelfs met je leven. De vervolgte kerk wordt niet gehinderd door een virus, maar door de 'grote virusverwekker', de satan, die rondgaat als een briesende leeuw, zoekende wie hij zou kunnen verslinden.

De hand op de mond

Zeker, het coronavirus is vreselijk. Het tast soms familieleden of vrienden aan. Het maakt de economie kapot, zodat er mensen zijn die gaan leven van de hand in de mond. Maar dat andere virus, verwekt door de satan, noemen we momenteel wel het zondevirus. Dat waart niet alleen rond in de landen waar vervolgte christenen wonen. Het is een virus dat in elk land, in elke stad en elk dorp, in elk hart op deze aarde huishoudt. Het bezet ons allen als een dodelijke kwaal, waar slechts één medicijn voor is. Waarachtige bekering tot God!

Als we er achter komen dat we bezet zijn met het zondevirus, dan stopt ons werk. Dan ligt onze bedrijvigheid stil. Dan gaat de hand op de mond. Dan draait het niet meer om dagelijks brood, maar om het levende Brood, om Jezus, de Zaligmaker. Dat is Hij Die Zijn leven gegeven heeft voor de Zijnen. Zoek dan de Heere, en leef!

*God is een toevlucht voor de Zijnen,
Hun sterkte, als zij door droefheid kwijnen;
Zij werden steeds Zijn hulp gewaar
In zielsbenauwdheid, in gevaar.
Dies zal geen vrees ons doen bezwijken,
Schoon d' aard' uit hare plaats mocht wijken,
Schoon 't hoogst gebergt' uit zijne steê
Verzet wierd in het hart der zee.*

'Hij is heengegaan tot de mirreberg'

J. van 't Hul,
Lieren

Robert Murray McCheyne is niet oud geworden. Het was alsof hij dat ook wist. In de laatste maanden van zijn leven hunkerde zijn ziel 'naar de eeuwige tabernakelen.'

De St. Peter's Church wordt tot 'een plaats des geweens'.

Zijn dagboek eindigt op 6 januari 1843. Hij was toen 29 jaar oud. Hij had ook geen dagboek meer nodig, schrijft zijn vriend Andrew Bonar, want McCheyne wist dat hij een gedenkboek had voor Gods aangezicht. 'De Heere had zijn omzwervingen geteld.'

Wat McCheyne in zijn laatste maanden bezighield, gold niet zozeer hemzelf. Het was de gemeente van de St. Peter's Church te Dundee die op zijn hart gebonden werd. Waren er nog 'nieuwe schoven die God in Zijn schuren zou verzamelen?' Als er geen nieuwelingen waren, raakte hij zeer terneer geslagen, maar als er 'nieuwe geboorten' waren, greep hij moed: 'Gehoord van een ontwaakte ziel, die rust gevonden heeft, de ware rust, naar ik geloof.'

Het verlangen om bij de Heere te zijn, werd al sterker. 'Hoe vaak verlang ik ontbonden te worden en met Christus te zijn, de hoogte van de Pisga te beklimmen en een afscheidsblik aan de kerk op aarde te werpen, van het lichaam verlost te worden en bij de Heere in te wonen.'

Geen lang leven

De jonge predikant van Dundee verlangde niet naar een lang leven. 'Ik verwacht te eniger tijd opeens te worden opgeroepen.' In een van zijn laatste preken sprak hij: 'Een andere herder zal deze kudde weiden.'

Op 12 maart 1843 preekte McCheyne voor het laatst in de St. Peter's Church. Hij voelde dat het einde nabij was. Zijn huisdokter stelde daarna de diagnose: tyfuskoorts.

Op zijn ziekbed zei McCheyne vaak: 'Mijn beenderen worden verouderd in mijn brullen de ganse dag.' Terwijl hevige koorts zijn lichaam sloopte, hoorden omstanders hem zeggen: 'Deze gemeente, Heere! Dit volk! Heilige Vader, bewaar ze in Uw Naam.' Een enkele maal was het alsof hij nog op de kansel stond: 'U moet hier in de tijd ontwaken, of u zult tot uw eindeloze spijt uw ogen opendoen in de eeuwige pijn.'

In de dagen die volgden, was de St. Peter's Church iedere avond geopend. Treurende gemeenteleden kwamen bijeen in gebed om te smeken voor het herstel van hun

predikant. Weinigen beseften dat ze zijn stem niet meer zouden horen.

Ontluikend voorjaar

Zaterdagmorgen 25 maart 1843. Buiten wordt het voorjaar. In de pastorie aan de Union Street strijdt McCheyne zijn laatste strijd. Half tien in de morgen heft hij zijn handen naar omhoog, alsof hij zijn gemeente nog eenmaal de zegen wil toebidden. Dan is het einde daar. De pelgrim gaat heen, weg van het aardse. Hij gaat naar Boven, naar het Vaderhuis met de vele woningen, waar zijn Zaligmaker is en waar al Zijn kinderen eens worden verwacht. Dundee is in diepe rouw. De St. Peter's Church wordt tot 'een plaats des geweens'. McCheyne's vriend Bonar zegt, als hij in de middag de doodstijding verneemt: 'Het is een slag voor mijzelf, voor zijn volk, voor de Kerk van Christus in Schotland. (...) Er was geen vriend die ik meer heb liefgehad.' Op donderdag 30 maart vindt de begrafenis plaats. De weg van het sterfhuis naar het kerkhof is vol met mensen. Links van zijn kerk, vlakbij de achterdeur die naar de consistorie leidt, is het graf gedolven, slechts enkele meters van de preekstoel verwijderd. Bij het graf staan McCheyne's vrienden: Andrew Bonar, Robert McDonald, William Burns, John Baxter, Alexander Sommerville en Patrick Miller.

Zwijgend passeren gemeenteleden zijn laatste rustplaats. Onder hen zijn er die door McCheyne's prediking hun ziel als een buit hebben mogen uitdragen, of die door een van zijn geschriften uit hun doods-slaap waren ontwaakt. Er zijn er ook die zich onder het lieflijkste evangeliewoord hebben verhard. Maar, ook zij zijn er.

Tot de mirreberg

De volgende zondag. Een van de vrienden houdt de rouwpreek. De kerk kan de schare niet aan. De preek wordt buiten gehouden, op het kerkhof, naast het graf. De tekst is Openbaring 15:2 en 3. Over de zangers aan de glazen zee.

Korte tijd later schrijft Andrew Bonar: 'Hij is heengegaan tot de mirreberg en tot de wierookheuvel, totdat de dag aankomt en de schaduwen vlieden. Zijn hemelse Vader had voor hem geen planten meer om te besproeien, geen wijnranken om te verzorgen en de Zaligmaker, Die hem zo had liefgehad, stond gereed om hem te ontvangen, met Zijn eigen welkomstgroet: 'Wel, gij goede en getrouwe dienstknecht, ga in, in de vreugde uws Heeren.'

(slot)

Veilige kerk

Hennie Zwanenburg
(preventiedewerker bij Stichting De Vluchtheuvel)

'Ik zit al twintig jaar in het jeugdwerk en er is nog nooit iets gebeurd'. 'Moeten we onbedoeld argwaan gaan zaaien in de gemeente?'

Misschien zijn dit wel uw gedachten bij het lezen van de titel van dit artikel: 'Veilige kerk'. We willen allemaal dat veiligheid in de kerk een vanzelfsprekendheid is. Maar hoe veilig is het als een JV-leider tijdens een dropping met zijn armen om meisjes heen loopt? Alle leden moeten zich in de gemeente veilig (kunnen) voelen. Toch is die veiligheid helaas niet altijd vanzelfsprekend. Als we spreken over 'veilige kerk' gaat het niet over de vraag of er een ontruimingsplan is. Als het gaat om een veilige kerk, gaat het er om of alle (doop)leden van de gemeente zich veilig voelen in de gemeente. Veilig in emotioneel, sociaal, seksueel en geestelijk opzicht. In de gemeente dienen we namelijk respectvol met elkaar om te gaan. Mag je anders zijn dan anderen? Spreken we elkaar aan op algemene, Bijbelse regels en waarden? En kan er openlijk over grensoverschrijdend gedrag gesproken worden binnen verenigingen en met de kerkenraad?

Geborgenheid en veiligheid

Als kerk hebben we een grote verantwoordelijkheid in het omgaan met elkaar. Door Gods algemene goedheid mag er nog veel liefde en saamhorigheid zijn. Dit moeten we biddend bewaken en bewaren. Maar deze onderlinge band brengt juist ook risico's met zich mee. Want ook in de kerk leven mensen die geneigd zijn tot alle kwaad. Ook in de kerk zijn we, zonder Gods levendmakende genade, vatbaar voor elke zonde. En daarom kunnen we nooit zeggen: 'Dit komt bij ons niet voor'. Juist in de kerk moeten we nadenken over onze relaties en over de vraag of er in onze gemeente geen scheefgroei zou kunnen ontstaan. Juist door de gezagsverhoudin-

gen in de kerk is er mogelijk sprake van extra kwetsbaarheid. We mogen onze ogen niet sluiten voor het ontstaan van onveiligheid. Ook binnen de kerk kunnen we kijken naar verschillende manieren van veiligheid. Denk bijvoorbeeld aan fysieke veiligheid. Als jongeren tijdens het uitje van de JV met elkaar meerijden, past daar geen race-gedrag bij. Maar denk ook aan emotionele veiligheid. We zijn allemaal uniek geschapen. Ook als iemand er anders uitziet of anders doet, behandel je hem of haar met respect. Is onze gemeente emotioneel veilig? Als dat zo is, voelen mensen zich gezien, geaccepteerd en begrepen. Hierin past het niet dat we roddelen over elkaar of dat jongeren buitengesloten

worden op de vereniging. Dan durf je te spreken over dingen waarin je kwetsbaar bent. Durf je met iemand uit de gemeente te spreken over je homoseksuele gevoelens? Ook (seksueel) intimiderend gedrag zorgt voor een gevoel van emotionele onveiligheid.

Daarmee komen we bij het seksuele aspect binnen relaties. Dat kan veilig of onveilig zijn. Ook in de kerk, ook binnen kerkelijke gezagsrelaties komt helaas misbruik voor. Soms is misbruik overduidelijk, soms is het heel subtiel. Er ligt een heel grijs gebied omheen. Als we spreken over seksuele onveiligheid gaat het niet alleen om seksueel misbruik, waarbij sprake is van macht, geweld en geslachtsgemeenschap. Het kan ook gaan over situaties die op zichzelf onschuldig kunnen zijn, maar waarbij de juiste balans tussen afstand en nabijheid wel van belang is. Denk aan een meisje dat veel app-contact heeft met een mannelijke JV-leider. Of aan die jongere die aan het eind van de catechisatie door de ouderling thuisgebracht wordt. Het zijn situaties waarin u/jij zich onveilig kunt voelen. Dit gevoel kan ook ontstaan door opmerkingen die over uw/jouw grens heen gaan, of door een iets te nadrukkelijke hand op je schouder.

Geestelijke vrijheid

Ook geestelijke veiligheid is een thema dat aandacht verdient binnen de gemeente. Ervaren gemeenteleden de Bijbelse ruimte om eerlijk hun geestelijke overwegingen bloot te geven? Of wordt er al snel een oordeel gegeven of een bepaalde richting uitgepraat?

Het is goed als we ons als gemeente bewust zijn van alle aspecten die een rol spelen bij veiligheid. We moeten met elkaar de verantwoordelijkheid nemen om onvrijheid en grensoverschrijdend gedrag, waar mogelijk, tegen te gaan. Het vraagt van ons dat we op tijd, openhartig en zorgvuldig deze risico's doordenken. Agendeer veiligheid in de gemeente eens voor de kerkenraadsvergadering of voor het overleg met de verenigingen. Op die manier kunnen we situaties van onveiligheid op tijd inschatten, bespreekbaar maken en aanpakken. Met Gods hulp! Want voorkomen is ook hier beter dan genezen.

Ook in uw gemeente kunnen we (samen met de JBGG en Helpende Handen) meedenken om dit thema (verder) gestalte te geven. Voor informatie kunt u contact opnemen via hzwaneburg@stichtingdevluchtheuvel.nl

Wennen aan een crisis

Bent u al weer een beetje gewend? Die vraag heeft u als vader of moeder de afgelopen tijd vast vaker gekregen. En misschien hééft u uw draai alweer gevonden. Gelukkig! Toch?

Deputaatschap KGJO
werkgroep gezin

Wat komt er in deze crisis veel op de gezinnen af. En vooral op gezinnen waar zorgkinderen zijn, die de nodige structuur missen. Dat valt niet mee. Wat is het dan een voorrecht als je toch weer een beetje rust en structuur hebt gevonden, ondanks alles wat anders is.

Heeft u structuur gevonden, of gekregen? Dat is wel een verschil. Want bij alles wat er gebeurt, is de verleiding groot om de handen uit de mouwen te steken en net zo lang te zoeken en te strijden totdat we de rust en de stabiliteit weer terug hebben. Dat is waar de overheid ook op aandringt: 'Samen sterk tegen corona'. Kom op, we moeten er tegenaan!

Dát is een kolfje naar onze hand. Want werken zit ons in het bloed. Dat het eens vastloopt, dat hebben we liever niet. Hierover zouden ook geestelijke dingen te zeggen zijn, maar u ziet de lijn vast wel.

Laat helder zijn dat het niet de bedoeling is dat het gezin hopeeloos vastloopt. Als ouders hebben we immers de dure plicht om te zorgen voor ons gezin? In tijden van crisis betekent dat zelfs hard werken. De vraag is wel: werken we op de juiste manier?

Iets actiefs

Eerst richting de (drukke) vaders. Wat valt er veel weg in deze tijd. De agenda is waarschijnlijk een stuk leger dan normaal. Gebruikt u de ruimte die vrijkomt voor uw gezin? Of moeten al die (bestuurs) vergaderingen écht doorgaan via Teams, Zoom en al die andere digitale middelen die voorhanden zijn? Natuurlijk, er zijn dingen die niet kunnen wachten. Maar veel dingen kunnen wél wachten. Het gezin heeft u nodig! Ga met uw zoon -die de hele dag al binnen heeft gezeten- buiten iets actiefs doen. Neem dochterlief mee

voor een fietstocht. Wellicht komt het tot een gesprek, een zin, een woord. En zo'n gesprek zou weleens waardevoller kunnen zijn dan de meest intelligente opmerking in een vergadering van het zoveelste bestuur.

Huishoudelijke taken

Dan de (nog drukkere) moeders. U heeft het zwaar. Misschien dat het de komende tijd iets minder druk wordt, nu het kabinet besloten heeft dat de basisscholen weer gedeeltelijk open mogen. Maar dan nog: de wat oudere kinderen hebben aandacht nodig, het huishouden moet gedaan worden, en het werk buitenshuis vraagt ook z'n aandacht. Maar ook voor u geldt: het gezin heeft u nodig, meer dan ooit. Accepteer gerust dat het huis even wat minder netjes is dan anders. En laat uw kinderen wat huishoudelijke taken van u overnemen. Dat geeft hun gelijk wat structuur. Omdat de kinderen geen reistijd hebben, staat er vooral 's morgens minder druk op de ketel. Hoe gebruikt u deze tijd? Slapen de jongeren uit? Of mag er meer ruimte zijn voor God en Zijn Woord?

Inschikkelijk

En dan de kinderen. Voor sommigen van jullie gaat het leven weer (gedeeltelijk) z'n gewone gang. Voor anderen duurt het onderwijs op afstand nog een poosje. Al met al geen leuke situatie. Zul je in deze tijden wat inschikkelijk zijn? Je moeder helpen in het gezin? De vraag: 'Kan ik nog iets voor u doen?' kan haar al zo blij maken. En betrek je vader gerust bij het schoolwerk. Dat mag je als kind doen, altijd, maar zeker in deze tijd.

Bent u al een beetje gewend? Ach, misschien is dat wel helemaal niet de bedoeling. We hoeven niet te wennen aan deze wereld, wat er ook gebeurt. Laten we vreemdeling mogen zijn of worden. Daarmee komt een laatste vraag naar voren: waar brengt deze crisis ons? Op een plaats waar we het allemaal weer voor elkaar hebben? Zodat we straks kunnen zeggen dat we ons er als gezin goed doorheen geslagen hebben, omdat we ons zo goed hadden aangepast?

Wees in deze crisistijd gerust onwennig, onzeker en afhankelijk. Opdat alles wat er gebeurt u en uw gezin mag brengen aan de voeten van Hem, Die alles in deze wereld regeert. Dan is er zegen te verwachten, zelfs in de diepste crisis.

(reactie naar akarens@kliksafe.nl)

Een moeder in Israël

In het boek “Eben Haëzer” beschrijft wijlen ds. Joh. van der Poel, predikant van de Oud Gereformeerde Gemeente in Nederland te Ede, in het kort het leven en sterven van zijn Godvrezende moeder. Zij mocht door genade een ‘moeder in Israël’ zijn. We nemen een gedeelte over.

ds. Joh. Van der Poel

‘Mijn lieve moeder’

‘In 1939 is mijn lieve moeder de eeuwige rust ingegaan. Ik heb haar nooit, zolang ik haar als moeder gekend heb, zien lachen. De dokter noemde haar: ‘het zwarte, ernstige vrouwtje’. Toen ik ruim twintig jaar oud was, zat ik met haar aan de avondmaaltafel, bediend door ds. W.C. Lamain. De waarheid zegt daarvan: ‘Want alwaar het dode lichaam is, daar zullen de arenden vergaderd worden’. Ook mocht ze bij ons aan de bediening zijn. Dat was natuurlijk wel een gebeurtenis voor ons. Het is ook maar éénmaal gebeurd, want in datzelfde jaar is zij verhuisd naar een land zonder jaren en zonder eeuwen. Haar leven was Christus en haar sterven gewin. Als zij jarig was en wij haar feliciteerden, weende zij en zeide: Uw moeder is oud genoeg van het zondigen en ze verlangt met de dichter van Psalm 42 vers 1:

*Als een hert gejaagd, o Heere,
Dat verse water begeert,
Alzo dorst mijn ziel ook zere
Naar U, mijn God, hoog geëerd,
En spreekt bij haar met geklag:
O Heer, wanneer komt die dag,
Dat ik toch bij U zal wezen,
En zien Uw aanschijn geprezen?*

Zij is van verlangen en het uitzien om van haarzelf verlost te worden, gestorven. Hoewel zij een mens was dat teruggebracht was in het vaderharte Gods, ging het haar niet om de wetenschap van het kinschap, maar om de gemeenschap met de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, Dewelke haar hart verzegeld had dat God Waarachtig was.

Vanaf haar trouwdag heeft zij nooit één dag gekend dat zij gezond was naar het lichaam. Zij mijnde God als haar Vader in het gemis, en Christus als haar oudste Broeder, als miste zij Zijn vriendelijk

Aangezicht. Ach, ze zag ook nog altijd op tegen de scheiding van lichaam en ziel. In elk gebed, dat zelden of nooit zonder tranen gepaard ging, lag de begeerte of Jozua toch met de ark in de Jordaan des doods aanwezig mocht zijn.

Gebedsopening noemde zij: ‘hemels banket’. Ook vroeg ze menigmaal of de draadloze telegrafie van boven naar beneden aangesloten mocht worden.

In de maand september begon men te zien dat het verval van haar krachten haar lichaam begon te slopen. Maar Jezus, Die zoveel wonderen had verricht, gaf haar ook stervensgenade. Geen dood heeft zij gezien, al was zij duizend doden gestorven voordat zij stierf. Zij kuste mij en wenste mij toe, dat ik de volle raad Gods mocht verkondigen. Ik heb er geen ja of nee op gezegd, maar ik beantwoordde alles met mijn tranen.

Psalm 116 vers 11 was haar laatste Psalm, voordat zij van hier reisde, zonder om te zien.

*Ik zal met vreugd in 't huis des HEEREN
gaan,
Om daar met lof Uw grote Naam te
danken.
Jeruzalem, gij hoort die blijde klanken,
Elk heff' met mij de lof des HEEREN
aan.*

Alle mensen sterven wel, maar overlijden niet, want dat geldt alleen voor Gods volk. Overlijden betekent: Over het lijden heen, boven het lijden, voor eeuwig uit het lijden te gaan.

Toen overleed zij. Alle mensen sterven wel, maar overlijden niet, want dat geldt alleen voor Gods volk. Overlijden betekent: over het lijden heen, boven het lijden, voor eeuwig uit het lijden te gaan.

Haar begrafenis was een feestdag voor Gods volk. Zij heeft haar hele leven al haar kinderen vermaand. Mijn oudste zuster was door het geloof haar zuster. Ook zij is opgelezen en met moeder vergaderd tot de schare, die niemand tellen kan.

*Let op den vrome
en zie naar den oprechte,
want het einde van dien man
zal vrede zijn.*

Boekennieuws

"De Boze overwonnen; Wat de Bijbel zegt over de duivel"; ds. P. den Butter, uitg. Den Hertog; 141 blz.; € 18,90.

De Boze overwonnen; wat de Bijbel zegt over de duivel

In het 'Woord vooraf' is te lezen wat de schrijver van "De Boze overwonnen" voor ogen stond: het bijeenbrengen van wat Gods Woord ons zegt over de grote geestelijke strijd die in deze wereld wordt gevoerd. Het is een goed leesbaar boek geworden. Op overzichtelijk wijze worden de hoofdzaken van 'wat de Bijbel zegt over de duivel' uitgewerkt. Ook dit: de boze is overwonnen.

Ter illustratie opent het boek met de verraderlijke aanval van Amalek (Ex. 17). 'Hoe het begon' (hoofdstuk 2) gaat in op de afval van de zondigende engelen, alsook op de moederbelofte (Gen. 3:15). 'De draak en de vrouw' (hoofdstuk 3) beschrijft satans aanslagen op Israël als volk, vooral om de komst van Christus te verhinderen. En zijn aanvallen op personen zoals Job, Saul, David enz. In 'De draak en het Kind' (hoofdstuk 4) is te lezen over de verzoeking van de Heere Jezus in de woestijn, over Jezus' ontmoetingen met bezetenen, over satans aanslagen door middel van storm, koorts en schriftgeleerden. En hoe de hel vooral woedde op het einde van het leven van de Zaligmaker.

'Opnieuw de draak en de vrouw' (hoofdstuk 5) heeft Openbaring 12 als uitgangspunt en loopt uit op satans aanvallen op de christelijke kerk door geweld, list, dwaalleer en twist. 'Strategieën en tactieken' (hoofdstuk 6) tekent de duivel en zijn helse machten nú: oude listen in een nieuw kleed, zoals occultisme, spiritisme, waarzeggerij en verslavingen. Afzonderlijk wordt gewezen op de vrome duivel die listig een andere manier van Bijbellesen- en uitleggen promoot.

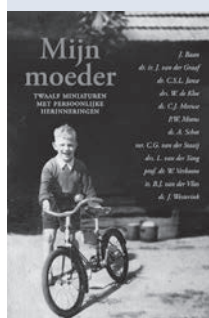
In 'Hoe Christus te werk gaat' (hoofdstuk 7) komt aan de orde wat Christus door en voor Zijn volk doet, de geestelijke wapenrusting, en het waken, vasten en bidden. In het laatste hoofdstuk, 'Overwinning', schittert - na alles wat over de duivel werd geschreven - het woord: overwonnen. De Held bij Wie van eeuwigheid hulp is besteld, hééft overwonnen en zál overwinnen, ten laatste ook de antichrist.

Dat er keuzes gemaakt moesten worden, is duidelijk. Het boekenlijstje achterin wijst de weg voor verdere studie. Het waardevolle van "De Boze overwonnen" is dat de Schrift aan het woord is.

Welgelukzalig is de mens die door genade door Koning Jezus wordt overwonnen. Ook in deze dagen waarin de draak tastbaar rondgaat, wordt vervuld: 'Hiertoe is de Zone Gods geopenbaard, opdat Hij de werken des duivels verbreken zou' (1 Joh. 3:8).

Indringend is en blijft de vraag: aan welke kant sta ik?

ds. C. Hogchem, Aalborg

"Mijn moeder; Twaalf miniaturen met persoonlijke herinneringen"; uitg. De Banier; 157 blz.; € 11,95.

Mijn moeder; twaalf miniaturen met persoonlijke herinneringen

"Mijn moeder" is een boekje met een waardevolle en tere inhoud. Dat allereerst. Immers, welke persoon ligt er teerder in het leven van een mens dan zijn moeder. Het is bekend van jonge soldaten, dat, als zij ver van huis op het slagveld stierven, de laatste woorden soms waren: 'Moeder'. Deze nauwe betrekking komt in deze gevoelvol beschreven herinneringen helder naar voren. Het boekje leest gemakkelijk weg en heeft ongetwijfeld herkenningspunten voor iedereen die ook het voorrecht heeft gehad in een liefdevol, kerkelijk en principieel milieu, waar de Heere werd gezocht, te zijn grootgebracht. De praktische vroomheid stempelde de gezinnen. Wat een voorrecht, schreef een scribent, als je mag weten, horen, zien en voelen dat je biddende ouders hebt. Het boekje is eerlijk geschreven. Ook waardevolle, lieve, godvrenzende moeders (en vaders) hebben immers hun gebreken, worstelingen, kwetsbaarheden en tekortkomingen. Maar dat neemt niet weg dat met dankbaarheid, respect en soms met heimwee en ontroering teruggedacht kan en mag worden aan overleden ouders. Als de hand des Heeren opgemerkt mag worden in kleine dagelijkse uitkomsten en in ervaren hulp voor onwaardigen, dan worden kleine dingen weleens groot.

Hoe onderscheiden de schrijvers van dit mooie boekje ook zijn, hoe verschillend de milieus waarin ze opgegroeid en opgevoed zijn, hoe divers de karakters, de omstandigheden en de gezinnen in al deze opgeschreven herinneringen ook waren, zonder uitzondering blijkt het ontzaglijke belang van de praktische vreze Gods. Die uit zich in de wandel van menige moeder, ook van menige vader. De ene moeder mocht met meer zekerheid over haar staat spreken dan de ander. Dat komt ook naar voren. Toch spraken ze met woorden en met hun leven. Ze spraken met wezenlijke ernst, soms ook met hun tranen! Dat ook. En in heel wat van deze herinneringen komt ook naar voren dat de Heere een God is van de geslachten. Van harte aanbevolen.

ds. W.J. Karels, Hardinxveld-Giessendam

Kerknieuws

BUREAU KERKELIJKE DIENSTVERLENING

Het Deputaatschap Kerkelijke Dienstverlening Gereformeerde Gemeenten (DKD GG) heeft de heer G.J. (Gert) ten Bolscher benoemd tot directeur Bureau Kerkelijke Dienstverlening. Hij treedt per 1 juni 2020 in dienst. De heer Ten Bolscher (1970) heeft bedrijfskundige informatica gestudeerd aan de Universiteit Twente. Hij is vanaf 2008 tot op heden als zelfstandig ondernemer werkzaam als consultant. Daarvoor was hij in verschillende sectoren als leidinggevende werkzaam. Hij heeft onder meer

ruime expertise op het gebied van de implementatie van financiële software. Deze expertise en zijn overige capaciteiten geven het vertrouwen dat ook voor de toekomst het Bureau Kerkelijke Dienstverlening haar werkzaamheden naar tevredenheid zal blijven uitvoeren. Hij is woonachtig in Woudenberg en kerkelijk verbonden aan de Gereformeerde Gemeente in Amersfoort, waar hij sinds 2000 ambtsdrager is. Het deputaatschap wenst de heer Ten Bolscher in alle opzichten Gods onmisbare zegen toe. Zij bedankt voorts de

heer B.W. (Bart) Drost voor zijn jarenlange inzet en alle bewezen diensten en de heer M. (Machiel) Hoogendoorn voor zijn inzet tijdens de interimperiode. Beiden wordt Gods onmisbare zegen toegewenst voor de toekomst.

Namens het deputaatschap Kerkelijke Dienstverlening Gereformeerde Gemeenten, ds. H. van der Heiden, voorzitter
L.W. Both, secretaris

WIJZIGING KERKELIJK JAARBOEK

Blz. 151: De scriba van de gemeente in Doetinchem is nu: C.H. Schreuder, Nijverheidsweg 7, 7021 BX Zelhem; tel. 0314-682424; e-mail: scriba@gergemdoetinchem.nl

Berichten

SAAMBINDER-MEDEWERKER P. SCHALK ONDSCHIEDEN

U weet dat een groep van vier medewerkers onze rubriek 'commentaar' verzorgt. Beurteilungen reageren ds. Clements, dr. Janse, ouderling P. Schalk en ds. Silfhout op actuele gebeurtenissen, in het licht van de Schrift. De actualiteit vraagt erom, om op korte termijn wat te schrijven. Dat veroorzaakt altijd wat (tijds)druk. Daarom waarderen we deze periodieke bijdragen aan ons blad des te meer. Een vaste wekelijkse bijdrage zoals u die ook weer in dit nummer kunt lezen.

De auteur is dit keer ouderling P. Schalk. Hij staat - zoals u wel weet - midden in ons maatschappelijke leven. Van daaruit schrijft hij ook. Hij is namens de SGP lid van de Eerste Kamer van de Staten-Generaal. Vervolgens heeft onze broeder Schalk (58) zich in het bijzonder ingezet als bestuurder van de christelijke vakorganisatie RMU, waarvan hij eind 2019 na 25 jaar afscheid nam. Daarbij mag hij de gemeente van Veenendaal dienen in het ambt. Binnen de kerkenraad en de gemeente neemt hij een gewaardeerde, samenbindende plaats in. Vanwege zijn bezielende, brede inzet is hij gedecoreerd als Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Burgemeester Kats heeft hem op vrijdag 24 april 2020 op digitale wijze verrast met deze onderscheiding. Vanwege de coronamaatregelen zal de officiële uitreiking op een later moment

plaatsvinden. Namens de redactie van De Saambinder feliciteren we onze geliefde broeder van harte met deze decoratie. 'De HEERE zal genade en ere geven; Hij zal het goede niet onthouden dengenen die in oprechtheid wandelen. HEERE der heerscharen, welgelukzalig is de mens, die op U vertrouwt'. Psalm 84:12 en 13.
v. A.

KONINKLIJKE ONDSCHIEDINGEN

Op 24 april is onze koster Ko de Jong koninklijk onderscheiden. We feliciteren hem hiermee van harte. Wat heeft hij in zijn leven veel werk verzet. Altijd was en is hij dienstbaar aan kerk, gemeente en de mensen in zijn (verre) omgeving. We betrekken in onze felicitatie ook zijn vrouw Coby. Ko zal als eerste zeggen dat hij het zonder haar hulp nooit gedaan kon hebben. En dat onderstrepen we. Een onderscheiding van de aardse koning is bijzonder. Wat we hen samen toewensen, is de onderscheiding die de Koning der koningen alleen geven kan, uit enkel genade.

Kerkenraad Berkenwoude

Op 24 april kreeg ons gemeentelid M. Linge-Nieuwenhuize de mededeling dat ze is benoemd tot lid in de Orde van Oranje-Nassau. In onze gemeente zet ze zich al vele jaren in bij de kerkschoonmaak en voor diaconale hulpverlening 't Steunpunt. Daarnaast is ze zo'n 25 jaar actief als vrijwilliger op basisschool De Wittenberg en voor het Epilepsiefonds. Ook zet ze zich in bij acties van de NPV en verleent ze mantelzorg. We felici-

citeren haar van harte met deze koninklijke onderscheiding. De Heere geve in ootmoed terug te zien op wat Hij schonk.

Kerkenraad Scherpenzeel

NIEUWE SCHOLEN IN KESTEREN EN DODEWAARD?

De VCOG, het schoolbestuur van de reformatische scholen in Opeusden en Ochten, is een onderzoek begonnen naar de mogelijkheid om nieuwe scholen te starten in Kesteren en Dodewaard. De gemeente Neder-Betuwe heeft in haar Integraal Huisvestingsplan de mogelijkheid en de wenselijkheid daarvan, onder voorwaarden, vastgesteld. Het bestuur zou graag in elke dorpskern een reformatische school zien en heeft daarover een brief geschreven aan de ouders van de huidige leerlingen. Het bestuur wil toekomstige ouders vragen mee te doen met dit onderzoek. Vanwege de privacywetgeving is het lastig om iedereen te bereiken. Indien u geen brief hebt ontvangen en wel belangstelling hebt om in de toekomst gebruik te maken van nieuwe scholen in Kesteren en Dodewaard, verzoeken wij u de brief te lezen via de website www.seba-rehobothschool.nl. Ook kunt u dan de enquête invullen. Dit kan tot uiterlijk 20 mei. Het is erg belangrijk om uw belangstelling -vrijblijvend- kenbaar te maken. Bij een te geringe belangstelling wordt afgezien van de bouw van scholen in Kesteren en Dodewaard. Als u vragen hebt, kunt u die stellen aan de directeurs van de scholen van de VCOG. Hun gegevens staan op de websites van de verschillende scholen.

Kerkdiensten

ZONDAG 10 MEI 2020

Aagtekerke 9.30 en 18.30 uur ds. A.P. Baaijens; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. C. Hogchem; Aalst 9.00 en 14.30 uur stud. J. Beens; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. C. Sonneveld; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 16.00 uur ds. R.A.M. Visser; Arnhem 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Barendrecht 10.00 uur ds. C. Harinck en 19.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Barneveld-Centrum 9.30 uur ds. E.J. Boudewijn; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. J. van Laar; Beekbergen (in Dorpskerk) 11.30 en 16.00 uur ds. A. Schreuder; Benthuizen 9.30 uur ds. W. Silfhout en 16.00 uur ds. W.A. Zondag; Berkenwoude 19.00 uur ds. G. Clements; Bodegraven 10.00 uur ds. J.J. van Ekeveld en 16.30 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Boskoop 9.30 en 16.30 uur ds. J.J. Tanis; Brakel 10.00 en 18.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Capelle a/d IJssel-West 15.30 uur stud. L. van der Kuijl; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Den Haag-Scheveningen 19.00 uur ds. G.J. Baan; Deventer 18.30 uur ds. A.A. Brugge; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. K. Boeder; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. A.A. Brugge; Dordrecht 15.00 uur ds. J. van Rijswijk; Ede 9.30 en 16.00 uur ds. M. Joosse; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 19.00 uur ds. R.A.M. Visser; Enkhuisen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 15.00 uur ds. P.D. den Haan; Enter 14.30 uur ds. S.W. Janse; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. J.B. Huisman; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; Groningen 16.00 uur ds. J. IJsselstein; Haamstede 15.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. M.H. Schot; Herkingen 18.00 uur ds. C. Harinck; Hilversum 17.00 uur ds. J.J. van Ekeveld; Hoogeveen 19.00 uur ds. J. IJsselstein; Houten 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil en 16.00 uur stud. P.C. Vlot; Kampen 9.30 en 15.30 uur ds. D.W. Tuinier; Kamperland 10.00 en 14.30 uur ds. D. de Wit; Kapelle-Biezelinge 15.30 uur ds. M. Blok; Klaaswaal 9.30 uur ds. A.T. Huijser en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 14.30 uur ds. G.P. van Nieuw Amerongen; Leerdam 15.30 uur ds. A.T. Huijser; Leiderdorp 18.30 uur ds. W.A. Zondag; Lelystad 18.30 uur ds. D.W. Tuinier; Lisse 18.30 uur stud. P.J. de Raaf; Meeuwen 15.00 uur ds. M.T. Al-Chalabi; Meliskerke 9.30 en 14.30 uur ds. S. Maljaars; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid 15.30 uur ds. A.P. Baaijens; Middelhamnis 9.30

en 18.00 uur ds. G.J.N. Moens; Mijdrecht 15.30 uur ds. P. Mulder; Moerkapelle 9.30 uur stud. P.C. Vlot en 19.00 uur ds. M. Joosse; Naaldwijk 19.00 uur ds. M.H. Schot; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. H.A. van Zetten; Nieuw-dorp 9.30 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Nieuwer ter Aa 15.30 uur ds. J.B. Huisman; Nieuwe-Tonge 15.30 uur ds. W. Silfhout; Nijkerk 18.30 uur ds. A. Schot; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat 18.00 uur ds. W. Silfhout; Oosterland 14.30 uur ds. G. Pater; Oostkapelle 9.30 en 16.00 uur ds. M. Karens; Opheusden 10.00 en 17.30 uur ds. W. Mouw; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Ouddorp 9.30 en 18.30 uur ds. G. Pater; Poederoijen 14.30 uur ds. E. Bakker; Poortugaal 9.30 uur ds. J. Driessen en 19.00 uur ds. H. Brons; Puttershoek 19.00 uur ds. C. Sonneveld; Rheden 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 15.30 uur ds. H.J. Agteresch; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur ds. P.D. den Haan; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. S.W. Janse; Rilland-Bath 18.30 uur ds. D. de Wit; Rotterdam-Alexanderpolder 14.30 uur ds. G.J. Baan; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.30 uur ds. G. Hoogerland; Rotterdam-Zuidwijk 10.00 en 16.30 uur ds. G.J. Baan; Scherpenisse 10.00 en 18.00 uur ds. M. Blok; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. J.W. Verweij; Sliedrecht 9.30 uur ds. G.J. van Aalst en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 9.30 en 16.00 uur ds. J. Schipper; Spijkenisse 16.30 uur ds. J. Driessen; Sprang-Capelle 18.00 uur stud. J. Beens; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. J.B. Zippro; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. C.J. Meeuse; Tricht-Geldermalsen 10.00 uur ds. P. Mulder en 18.30 uur stud. P.C. Vlot; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Utrecht 10.00 en 16.00 uur ds. W. Harinck; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingingen 10.00 en 16.30 uur ds. H. Brons; Waarde 14.00 uur ds. A.J. de Waard en 18.00 uur ds. S. Maljaars; Wageningen 10.00 en 19.00 uur ds. H. van der Heiden; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. H.J. Agteresch; Westkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. J. de Kok; Wierden 18.30 uur ds. C.J. Meeuse; Woerden 10.00 uur ds. J. IJsselstein en 19.00 uur ds. W. Harinck; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 en 15.00 uur stud. P.J. de Raaf; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur stud. L. van der Kuijl; Zwijndrecht 9.30 en 17.00 uur ds. H.E.P. Fortuijn; Zwolle 15.00 uur ds. G. van Manen.

DINSDAG 12 MEI 2020

Dirksland 19.30 uur ds. K. Boeder; Oosterland 19.30 uur ds. L. Blok; Opperdoes 19.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. J.J. Tanis; Wolphaartsdijk 19.30 uur ds. A.P. Baaijens.

WOENSDAG 13 MEI 2020

Barendrecht 19.30 uur ds. C. Hogchem; Beekbergen (in Dorpskerk) 19.15 uur ds. A. Schreuder; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. M. Joosse; Dordrecht 19.45 uur ds. W.A. Zondag; Goes 19.30 uur ds. D. de Wit; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. J. Schipper; Krabbendijke 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Leerdam 19.30 uur ds. G.J. van Aalst; Melissant 19.30 uur ds. M. Karens; Nisse 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Nunspeet 19.30 uur (voor de zending) ds. J.J. van Ekeveld; Oudemirdum 19.30 uur ds. S.W. Janse; Poederoijen 19.30 uur ds. G. Beens; Rheden 19.30 uur ds. F. Mulder; Rijssen-West 19.30 uur ds. P.D. den Haan; Rilland-Bath 19.30 uur stud. L. van der Kuijl; Scherpenzeel 19.30 uur ds. S. Maljaars; Tholen 19.30 uur ds. G. van Manen; Waardenburg 19.30 uur ds. J. van Laar.

DONDERDAG 14 MEI 2020

Alblasserdam 19.30 uur ds. C. Sonneveld; Barneveld-Centrum 14.30 uur (huw.bev.) ds. E.J. Boudewijn; Dinteloord 19.30 uur ds. L. Blok; Elspeet 19.30 uur (huw.bev.) ds. G. van Manen; Hendrik-Ido-Ambacht 19.30 uur ds. M.H. Schot; Kootwijkerbroek 19.30 uur ds. G. Beens; Naaldwijk 19.45 uur stud. P.C. Vlot; Nieuwer ter Aa 19.30 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk-Slikkerveer 19.30 uur ds. A. Schot; Rijssen-Zuid 13.30 uur (huw.bev.) ds. S.W. Janse; Spijkenisse 19.45 uur ds. M. Joosse.

VRIJDAG 15 MEI 2020

Barneveld-Zuid 14.00 uur (huw.bev.) ds. J. van Laar; Emmeloord 11.00 uur (huw.bev.) ds. D.W. Tuinier; Middelburg-Zuid 14.30 uur (huw.bev.) ds. A.P. Baaijens; Rijssen-West 13.30 uur (huw.bev.) ds. P.D. den Haan; Scherpenisse 15.00 uur (huw.bev.) ds. M. Blok.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 10 MEI 2020

Emmen (Prinsesselaan 6 l) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 11.30 uur (Bijbeluur) evang. S. de Visser; Merksem (Jaak de Boeckstraat 21-23, Merksem) 10.00 en 16.30 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

De HEERE is mijn Deel, zegt mijn ziel, daarom zal ik op Hem hopen.

Klaagliederen 3:25

Gods volk komt nooit bedrogen en teleurgesteld uit met hun God. Toen David in de spelonk was, werd alles weer nieuw en levendig voor hem. Zo kan het ook in ons leven zijn dat uitwendig de wegen bitter zijn voor ons vlees en bloed, en dat we toch in het einde zullen opmerken dat het niet anders was dan tot ons nut en ons profijt. Dan mag de zoetheid van Gods liefde geproefd en gesmaakt worden. Dat leidt tot nadere verbinding en nauwere vereniging, maar ook tot de erkenning van de God onzes heils. Dan willen we er ook niets van af hebben, maar dan gaan wij Gods wegen goedkeuren en aanbidden als zijnde wijs, heilig en goed. Ja, alle dingen moeten medewerken ten goede voor allen die God

liefhebben en die naar Zijn voornemen geroepen zijn. Jong en oud, klein en groot, wij zijn allen op reis naar een grote, allesbeslissende en nimmer-eindigende eeuwigheid. Terwijl we nog zijn in het heden der genade is het toch zo noodzakelijk om door God geleerd en bekeerd te worden. De tijd is zo kort en in het graf zal geen verzinning noch wetenschap meer zijn. Wij zullen uit de dood tot het leven geroepen moeten worden, willen wij ooit in waarheid tot God gaan roepen. Maar wij zullen God ook als onze Rechter moeten leren kennen, een Rechter Die nooit afstand van Zijn Recht kan doen, en Die Zijn recht zal handhaven tot verheerlijking van Zijn deugden. Wij hebben ons van God losgescheurd

en wij hebben tegen God gezondigd. Nu liggen wij onder de vloek der wet en onder het rechtvaardig oordeel Gods. Door doen en laten zullen wij de breuk die we door onze zonden geslagen hebben nimmermeer kunnen helen. Uit de werken der wet zal geen vlees voor God gerechtvaardigd worden. Alleen Christus heeft door Zijn lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid Gods toorn gestild en de wet van zijn vloek ontwapend. God alleen kan een Toevlucht zijn en ons Deel in het land der levenden, doordat Gods Geest ons schenkt en toepast hetgeen Christus verworven en verdiend heeft. Met minder zal het niet kunnen en meer hebben wij niet nodig.

wijlen ds. W.C. Lamain

Advertenties

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

INDIEN DE HEERE WIL EN WIJ LEVEN

Beste familie, vrienden en bekenden,

We bidden jullie allemaal Gods genade én bewaring toe in deze moeilijke tijd. Zelf mocht ik verhuizen van Meliskerke naar Middelburg. Uit een afgegeven indicatie bleek de noodzaak en werd het mogelijk. De Heere zorgt voor mij en Hij komt alle lof en dank toe!! Allen Gods zegen toegewenst!

Met hartelijke groet,
M. Bouwense-Corbijn
Briandlaan 2
4334 GP Middelburg
Afdeling Windhoek, kamer 49 A
(Verzorgingshuis Eben-Haëzer)
Eigen telefoon: 0118 676713

Maar God, Die rijk is in barmhartigheid door Zijn grote liefde, waarmede Hij ons liefgehad heeft, Ook toen wij dood waren door de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus; (uit genade zijt gij zalig geworden).

Efeze 2:4 en 5

Met droefheid geven wij u kennis dat, na een ernstige ziekte, door de HEERE tot Zich is genomen, Zijn dienaar, mijn innig geliefde man, onze lieve zorgzame vader, schoonvader en opa

Bastiaan van der Heiden

Verbi Divini Minister

in de leeftijd van 74 jaar.

Alblasserdam: L.C. van der Heiden-van Leeuwen

Apeldoorn: Hendrik Jan van der Heiden
Hanneke van der Heiden-van der Sluiss
Laurentien, Sebastian

Alblasserdam: Annemarie Sonnema-van der Heiden
Folkert Sonnema
Ralph, Fleur

1 mei 2020
Kraanbaan 296
2951 JG Alblasserdam

De begrafenis heeft donderdag 7 mei, na een rouwdienst in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente in Alblasserdam, plaatsgehad op begraafplaats Oude Torenhof in Alblasserdam.

*'het welbehagen des Heeren
zal door Zijn hand gelukkig voortgaan.'*

Jesaja 53:10b

Met ontroering hebben wij er kennis van genomen dat door de HEERE uit dit leven is weggenomen Zijn knecht en kind, onze geliefde oud-herder en leraar

ds. B. van der Heiden

in de leeftijd van 74 jaar.

Met bovenstaande tekst uit Jesaja mocht hij in januari 2000 intrede doen. Tot zijn emeritaat op 31 januari 2017 heeft hij met de hem geschonken gaven de gemeente in alle liefde, getrouwheid en bewogenheid mogen dienen als herder en leraar. Zovele jaren mocht hij naar de begeerte van zijn hart de boodschap verkondigen van de dood in Adam en het leven in Christus. De eeuwigheid zal de vrucht daarvan openbaren. Hij laat een grote lege plaats in ons midden achter.

De Heere gedenke zijn vrouw, mevr. L.C. van der Heiden-van Leeuwen met haar kinderen en kleinkinderen in dit grote verlies en heilige deze roepstem aan ons aller hart.

Namens de kerkenraad en gemeente van de
Gereformeerde Gemeente Alblasserdam,
ds. C. Sonneveld, preses
T. Sterk, scriba

Alblasserdam, 1 mei 2020

*"Gedenkt uwer voorgangeren, die u het Woord
Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na,
aanschouwende de uitkomst hunner wandeling."*

Hebreeën 13:7

Met ontroering hebben wij kennisgenomen van het bericht, dat de Heere op Zijn tijd tot Zich heeft genomen Zijn dienaar

ds. B. van der Heiden

Vanaf 17 januari 1996 tot 12 januari 2000 heeft hij onze gemeente als predikant mogen dienen. In dit ambt heeft hij met Gods hulp en met de liefde van zijn hart de weg der zaligheid in Jezus Christus mogen aanwijzen en aanprijzen. De eeuwigheid zal de vruchten hiervan openbaren. Er is een geestelijke band gelegd in die tijd. En dat is een band die de tijd overschrijdt. Hij mag Zijn Verlosser en Zender nu eeuwig verheerlijken, wat hij in zijn leven zoveel heeft mogen doen in prediking en pastoraat. De Heere ondersteune zijn vrouw, die nu haar man moet missen. Hij zij haar een Man der weduwen. De Heere gedenke ook de (klein)kinderen en geve dat zij hun (groot)vader mogen nawandelen in de voetstappen van zijn geloof. Hij geve dat ook de gemeente het geloof van onze voormalige predikant moge navolgen, "ziende op de uitkomst zijner wandeling".

Namens kerkenraad en gemeente van de
Gereformeerde Gemeente te Kampen, ds. D.W. Tuinier
F.J. Verweij, preses
E. v.d. Broek, scriba

Kampen, 1 mei 2020

*"Ik zal Mijn schapen weiden en Ik zal hen legeren,
spreekt de Heere HEERE."*

Met ontroering hebben wij, gemeente en kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Hardinxveld-Giessendam, er kennis van genomen dat de Heere op Zijn tijd uit dit leven heeft weggenomen en in Zijn rust heeft opgenomen, onze oud-herder en leraar

ds. B. van der Heiden

Van 1 december 1988 tot 5 januari 1996 heeft hij onze gemeente met de hem geschonken genade en gaven mogen dienen. Wij herinneren ons hem als een bewogen, pastorale en evenwichtige dienaar van zijn Zender. "De Heere is een Waarmaker van Zijn Woord. Het is waar, het is echt waar geweest", heeft hij later van de bovenstaande intredetekst (Ezechiël 34: 15) gezegd.

De Heere gedenke zijn vrouw, de (klein)kinderen en de verdere familiebetrekkingen in dit voor hen grote verlies en heilige deze roepstem aan ons aller hart.

Namens gemeente en kerkenraad,
ds. W.J. Karels, preses
C.A. Blom, scriba

Hardinxveld-Giessendam, 1 mei 2020

*"En geen vervloeking zal er meer tegen iemand zijn;
en de troon Gods en des Lams zal daarin zijn, en Zijn
dienstknechten zullen Hem dienen; En zullen Zijn aan-
gezicht zien, en Zijn Naam zal op hun voorhoofden zijn."*

Openbaring 22:2,3

Met ontroering hebben wij kennisgenomen van het bericht, dat de Heere op Zijn tijd tot Zich heeft genomen onze geliefde broeder en ouderling, de heer

G. Roos

Vanaf 13 januari 2013 heeft hij onze gemeente mogen dienen. In dit ambt heeft hij met Gods hulp en met de liefde van zijn hart overvloedig mogen arbeiden, met de talenten die God hem daarvoor geschonken had. Ook in het geheel van ons kerkverband heeft hij een grote plaats mogen innemen. De Heere ondersteune zijn vrouw, die hem veel heeft afgestaan voor het kerkelijke werk en bereidwillig gemaakt is hem nu geheel af te staan aan de Heere. Hij gedenke ook de (klein)kinderen in dit grote verlies. Nog niet lang geleden vertelde br. Roos ons dat hij de laatste tijd veel het toekomstige leven overdacht. Hij heeft zijn wens verkregen om nu altijd Zijn Koning te mogen dienen, zonder zonde. Moge de gedachtenis des rechtvaardigen tot zegen zijn, ook in het midden van de gemeente.

Namens kerkenraad en gemeente van de
Gereformeerde Gemeente te Kampen, ds. D.W. Tuinier
F.J. Verweij, preses
E. v.d. Broek, scriba

Kampen, 21 april 2020

Nieuw verschenen

De HEERE als een Schuilplaats | ds. G. Beens
 Twee preken naar aanleiding van het coronavirus
 ISBN: 978-90-5741-428-2 | 48 blz. | € 3,95

www.theologieportaal.nl | E: deschatkamer@kliksafe.nl
 Tel.: (0345) 59 93 11

 Reformatorische Relatiebemiddeling

Op zoek naar een partner in de reformatorische gezindte?
 Tel.nr: 06 - 1732 9621
 www.refo-relatie.nl

Uw woning in Veenendaal, Achterberg, Rhenen, Renswoude, Ederveen of omgeving goed verkopen?
 Maak een vrijblijvende afspraak voor een gratis verkoopadvies met waardebepaling en scherpe offerte!

BURGLAND Makelaars

Zandstraat 61
 3901 CK Veenendaal
 0318-628412
 www.burglandmakelaars.nl
 info@burglandveenendaal.nl

ROUW & GELEGENHEIDSJURKJES
 kindergelegenheidskleding.nl
 0577-401193 / 06-36392103

WAT WEET HET DUITSE VOLK VAN DE ENIGE TROOST?

Hun eigen Heidelbergers zijn ze veelal kwijt! Helpt u ons hem weer terug te brengen?

Zie onze website www.svvhed.org voor informatie.
 Giften NL35 ABNA 0548 9879 20.

 HEIDELBERG & DORDRECHT

 JOH. DEHEER
toetsen en meer, sinds 1898

UW ORGEL- ÉN PIANO SPECIALIST

www.johdeheer.nl

Leeghwaterstraat 46/47
 3364 AE Sliedrecht
 Tel.: 0184-419 611

Hoe bereik je voorgangers in lockdown?

Help docenten als David Wafula om met online Bijbelgetrouwe cursussen voorgangers te bereiken.

Geef nu!

netfoundation.nl/doneer
 of doneer op
 NLO8RABO0126930619

Tevredenheid door kwaliteit, met behoud van identiteit

40 JAAR SHG

Kraamzorg
 Bel voor informatie

Informatie/aanmelden
 0187-48 91 73 www.shgzorg.nl

Te huur schaapskooi op de Veluwe (Stroe). Nog enkele weken vrij (wk 22 t/m 26). Wilt u er even uit?
 U bent bij ons welkom in deze coronatijd.
 06-22376220 / www.schapenhok.nl

www.scheurfotokaarten.nl

Luxe fotokaarten voor elke gelegenheid. Een scherpe prijs voor de verkoping op uw eigen vereniging en/of goede doel.
 0317-616735 / 06-51564461

Jouw bruidsjurk...

-Uniek   -Maatwerk   -Betaalbaar

 www.atelier-joline.nl
 Reeuwijk

 begrafenisverzorging

Wij verzorgen alléén begrafenissen in elke woonplaats in Nederland, maar voornamelijk op de Veluwe, in Kampen en omgeving en in Rijssen en omgeving.

Dag en nacht bereikbaar én beschikbaar.

Regio Kampen, IJsselmuiden, Genemuiden
Ditmar Markusse tel. 038-3332383

Regio Rijssen, Enter, Wierden
Ben Nijhof tel. 0548-540053

Regio Veluwe en omliggende gebieden
Benny Vos & Mark Vos tel. 0577-401689

Vertrouwd verzorgd

www.begrafenisverzorgingvos.nl

Last van pollen: tranende, jeukende ogen, niesbuien, loopneus, verstopte neus? Neem Betaguard van Neolife.
 Kommie 06-34826766
www.naturalhealthproducts.nl
 kortingscode KV2020

Verschenen! 'Dit is Gods vinger', coronavirus, ds. G. Beens, ds. A. Schot, ds. A.T. Huijser, ds. A. Verschuure e.a.
www.ramshoorn.nl

 VAN STAVEREN
Begravenisverzorging
Met aandacht, zorg en respect
Dag en nacht bereikbaar 0172 23 33 38
vanstaverenbegravenisverzorging.nl

NIEUWE BLADMUZIEK
Pieter Heykoop - Psalm 47 : 3
Verwen moeder(dag) met een mooi CD'tje
Ze heeft het deze periode zeker verdiend!
www.pieterheykoop.nl

HKS-Mediation, voor goed gesprek,
als je er samen niet meer uitkomt,
in je huwelijk, kerk of school.
www.hksmediation.nl

Vers van de imker!

- Propolis
- Honing
- Royal Jelly
- Keelgelei
- Honey Vital+

En nog veel meer gezond lekkers...!
 Kijk en bestel op **HONINGONLINE.NL**

Annette van Maaren (Msc.)
Reformatorisch Psycholoog

 Haastrecht Oudewater
Montfoort Gouda
0348-558000 of 06-42504158
www.phhaastrecht.nl
Psychologische Hulpverlening

www.derooboeken.nl
Vanaf NU al uw bestellingen
GRATIS verzonden (binnen Ned.)

CAMPING EN CHALETPARK
"DE VERBORGEN HOEK"
Kom kamperen in FRIESLAND of uur
CHALET of compleet ingerichte
LODGETENT bij de FRIESE MEREN
www.deverborgenhoek.nl 0514-602065

MOOIE COLLECTIE ORGELS
VAN DIVERSE MERKEN
RUIME ERVARING IN
ZAAL- EN KERKORGELS

 VERTROUWDE
KLANKEN...

Stolk Orgels
 NIEUWERKERK AAN DEN IJSSEL KRABBENDIJK
 VRIJHEIDSLAAN 55 OOSTPOLDERWEG 15
 2912 EA NIEUWERKERK A/D IJSSEL 4413 NN KRABBENDIJK
 TEL. 0180 31 56 52 | WWW.STOLKORGELS.NL

Bekijk onze videoserie

GODS WOORD GAAT VOORT
 Aflevering 1
De opdracht
Ds. G.W.S. Mulder
Vanaf 9 mei online
 ZENDING GEREFORMEERDE GEMEENTEN
 ▶ zgg.nl/video

Zoekt u een mediator
of
organisatie-adviseur?

 Bel: 06 - 53868881
www.bvissermediation.nl
www.bvisserconsultancy.nl

Begravenisonderneming
 Treur
 Kroostweg 22
3704 ED Zeist
030 692 42 58
06 573 156 89
info@begravenisondernemingtreur.nl
www.begravenisondernemingtreur.nl

Aangeboden: Kootwijk, mooie rustige
ruime vakantiewoning met ruime opzet.
Veel wandelmogelijkheden.
Nabij zandverstuiving. Info: 06 20130239

Begravenisonderneming STAM
Molenstraat 153, 2961 AK Kinderdijk
Tel. 078 6919005 - **Geen crematies** -

Wat uw wens of vraag ook is!
De Vloerenkoning is een speciaalzaak,
die diverse soorten vloeren levert en
indien gewenst installeert.
Professioneel, kundig en met respect
voor uw persoonlijke omstandigheden.
**Wij komen onze collectie graag
bij u thuis laten zien.**
06-19557166 | info@devloerenkoning.nl

vacature:
(persoonlijk) begeleider
jeugdgroepen
16 - 20 uur p/w
Dagen bespreekbaar
Voorkeur woensdag en zaterdag
om de week
Opleiding: voorkeur HBO en
SKJ geregistreerd
evt. MMZ-4 spec. doelgr. of gelijkwaardig
Barneveld 0342-422432
www.grootkootwijk.nl

Boek jouw ideale vakantie!
www.diskoffer.nl
vakanties met zondagsrust

WILHELMINAHOF

NIEUW
30 zorggeschikte appartementen
met gemeenschappelijke
ontmoetingsruimte in Uddel.
WWW.WILHELMINAHOFUDDDEL.NL

BBV **Barneveldse Begrafenis Vereniging**

voor een eervolle, eenvoudige verzorging van begrafenissen in Barneveld en omstreken

- eigen personeel
- vervoer van en naar alle plaatsen
- dag en nacht te ontbieden
- levering van grafstenen
- laatste wilsbeschikking
- drukwerk
- opgave van lidmaatschap
- geen crematie

Zr. J.H.D. Vermeulenstraat 5
3774 JW Kootwijkerbroek
(0342) 44 18 12
www.barneveldsebegrafenisvereniging.nl

dhr. G. de Groot
(06) 50 21 72 55

Goedeboeken
nieuw en tweedehands
Kerkbuurt 30, Sliedrecht
0184-769003
www.goedeboeken.nl

Boekhandel
De ZONNEBLOEM
Dorpsstraat 164 - Scherpenzeel (gld)
033-2774355
www.boekhandeldezonnebloem.nl

H Heijkop
Houtsnijwerk
Houtsnijwerk.nl

Uw trouwtekst in hout uitgesneden?
Tel. 0418-551383
www.houtsnijwerk.nl

De Verrassing
Bungalowpark

Welkom terug op ons park!

Al 60 jaar verrassend op Texel!

www.deverrassing.nl | 0222 31 89 06

GORTEL bij Epe T.h. 4 pers. mooi chalet op rustig bospark. Voor info: www.chaletgortel.nl of bel 0578-662229. Ook fijn om nu te zijn.

D begrafenisverzorging **Den Hollander**

- Alleen begrafenissen
- Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst rouwcentrum of thuis met koeling
- Dag en nacht bereikbaar

Mozartlaan 13
3131ES Vlaardingen
010 - 460 05 09
info@tdenh.nl
www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

BOEKEN EN MUZIEK
VAN DER BOOM

Voorstraat 41 - 3245 BG Sommelsdijk
Tel. (0187) 48 26 14 - Fax (0187) 48 45 20
www.boekhandelvanderboom.nl

Fides
praktijk voor hulpverlening en diagnostiek

Een vertrouwd adres voor hulp aan kinderen, jongeren en volwassenen vanuit een Bijbelse visie.

Wij bieden o.a. hulp bij:

- Opvoedingsvragen
- Relatie- of werkproblemen
- Sombereheid, angst, piekeren
- Psychische klachten
- Gezinsproblemen
- Identiteits- en andere vragen

U kunt bij ons ook terecht voor psychologisch onderzoek, indicatieaanvragen en onderzoek, begeleiding en training van mensen met een verstandelijke beperking.

Bel voor informatie of aanmelding
Tel. 0342 - 41 99 77
Van Breugelplantsoen 1
3771 VM Barneveld
www.fideshulpverlening.nl

Wordt er in uw kerk aan nieuw meubilair gedacht? Zijn er bouw- of verbouwplannen?

HOEKMAN levert door het hele land!

HOEKMAN
Kantoor & Project

Noordzandstraat 34 - 4401 CG Yerseke - T: 0113 57 29 07
E: info@piethoekman.nl - www.piethoekman.nl

Colofon

de Saambinder *Bewuste keuze*

De Saambinder
Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofredacteur: ds. G.J. van Aalst

Redacteuren: ds. B. Labee, J. van 't Hul

Redactiesecretaris: J. van 't Hul

Bijdragen van medewerkers
ds. G.J. van Aalst
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
T 0186-576990
E givanaalst@kliksafe.nl

Boeken ter recensie en vragen voor rubriek "Vraag en antwoord"
ds. B. Labee
Kerkewijk 115a, 3904 JA Veenendaal
T 0318-51 35 97
E b.labee@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk), berichten en meditaties:

J. van 't Hul
Lierdererf 19, 7364 BD Lieren
T 0651-622260
E jvthul@kliksafe.nl

Aanlevertijd van kerknieuws en berichten: uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening, postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Advertenties en familieberichten aan
Verloop drukkerij
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
T 078-6912899
E saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen uiterlijk donderdag vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties uiterlijk maandagmorgen 9 uur.

Advertenties € 1,35 per mm.
Familieberichten € 0,45 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie
Adreswijzigingen enz. aan:
Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
postbus 608, 3440 AP Woerden
T 0348-489900
E info@desaambinder.nl

Betalingen abonnementsgelden
IBAN: NL11 INGB 0000 0643 27 t.n.v. De Saambinder-abonnementen te Woerden.

Abonnementenprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 14,50 per halfjaar (te betalen per 1 april en 1 oktober)

voor het buitenland*: € 150,00 per jaar
*afwijkend tarief voor:
Canada: \$ 165, USA: \$ 140

Correspondentieadres Noord-Amerika
Mr. A.M. Berman
3340 Culp Rd. Unit 11
Vineland Stn. ON LOR 2E0
T 905 562 1331
E amberman47@gmail.com

Bezoek ook onze website
www.desaambinder.nl

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden bijdragen, kerknieuws, berichten en advertenties zonder overleg aan te passen, in te korten of zonder opgave van reden niet te plaatsen.

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

© Den Hertog

ELSKE WAARHEEN?

OPA KAN NIET MEER VERDER PRATEN.
OMA DOET HAAR BRIL AF EN WRIJFT
MET HAAR ZAKDOEK OVER HAAR OGEN.
ALS DAT TOCH EENS WAAR ZOU ZIJN.
MAAR VAAK IS ALLES ZO MOEILIK.

Voor hen was het een wonder geweest dat Elske bij hen terechtgekomen was. Hun rustige leven, met het stille verdriet om hun eigen dochter, werd opeens anders. Elske, met haar vrolijke karakter, werd een zonnetje in huis. Ze dachten dat het altijd zo zou blijven, maar hoe snel kwam er verandering in. Daar had oma niet op gerekend. Hoe graag had ze tegen Elske gezegd: 'Kind, jij blijft toch zeker bij ons?' Maar dat mocht ze niet zeggen. Willem is Elskes vader en ze hoort bij hem. Ze had nog een kleine hoop gehad dat Elske zelf zou zeggen: 'Ik wil liever hier blijven'. Maar Elske zei het niet. Natuurlijk niet, trekt een vader niet meer dan een opa en oma? Toch weet oma zeker dat Elske, hoe vrolijk ze ook deed, het heel erg had gevonden om hier weg te gaan. Ze wist immers zelf heel goed dat ze bij haar vader een heel ander leven zou krijgen. Elske is erg wijs voor een twaalfjarige.

'Ja Bets', verbreekt opa de stilte, 'Gods wegen zijn anders dan onze wegen. En wat is het moeilijk om alles aan Hem over te laten, zeker nu we weten dat Elske in een andere wereld terecht is gekomen. Zal ze het daar moeilijk krijgen? Als Elske vast mag houden aan Gods Woord, omdat de Heere haar Zelf vasthoudt, ja, dan zal ze het moeilijk krijgen.'

'Zo'n kind'. Oma zegt het met een snik. Zo zitten ze naast elkaar, opa en oma. Oma weer met haar handen in haar schoot, gevouwen handen. De zon gaat schuil achter een dikke wolk en er waait een frisse wind.

Waarheid

Eeuwen geleden is de vraag naar de waarheid al gesteld. 'Wat is waarheid?' zo vroeg Pilatus. Misschien is het voor jou ook wel een vraag. Hoe kan ik waarheid van leugen onderscheiden? Is alles wat ik lees echt waar?

Je weet dat er veel nepnieuws is. De media zijn er vol van. Er worden zelfs door de overheid campagnes opgezet om ons er voor te waarschuwen. Nepnieuws wordt bijvoorbeeld gebruikt om producten aan de man te brengen of mensen in een kwaad daglicht te stellen. Het is misleidende informatie.

De waarheid is echter nooit misleidend. Wel eerlijk, soms ook confronterend. De Heere heeft ons Zijn waarheid gegeven. Hij heeft ons Zijn Woord gegeven. In tegenstelling tot andere godsdiensten kunnen we op Zijn waarheid volledig aan. Wat de Heere heeft laten beschrijven, is gebeurd, of gebeurt nu, of zal nog gaan gebeuren. Daar zijn veel Bijbelse voorbeelden van te geven. Noach moest van de Heere het oordeel over de eerste wereld preken. Er zou een watervloed komen. Hij heeft hoor- en zichtbaar gepreekt. Iedereen zag het, niemand luisterde. Je weet hoe het afgelopen is... Jeremia heeft veertig jaar lang gepreekt dat de ballingschap er aan kwam. Het volk heeft het gehoord. De waarheid is vervuld. De wegvoering werd een feit.

Ook nu laat de Heere zien dat Zijn Woord waar is. We zien het in onze tijd gebeuren. De Heere zendt ziekten als een teken van de tijd (Matthéüs 24:7). De wereld is in rep en roer (Matthéüs 24:4-14 en 23 e.v.). Hij doet wat Hij zegt. Het is waar.

De Bijbel is niet onduidelijk over wat er nog gaat gebeuren. En dat **zál** gebeuren. Zo zien we dat God geen man is dat Hij liegen zou. Hij vervult ook **dé** waarheid: 'Zijn Naam zal zijn tot in eeuwigheid; zolang als er de zon is, zal Zijn Naam van kind tot kind voortgeplant worden' (Psalm 72:17).

*'Jezus zeide tot hem:
Ik ben de Weg, en de
Waarheid, en het Leven'*

Johannes 14:6a

Ds. Labee over:

Ik geloof in God, de Vader...

Is het wel juist dat de eerste komma wegge-laten is in het Apostolicum?

Eenheid

De vraagsteller schreef na de catechismus-preek over Zondag 9 'Het Schatboek der verklaringen over de Catechismus der christelijke religie' van ds. Zacharias Ursinus (1534-1583) erbij gepakt te hebben. Daarin stond: 'Na de woorden in God moet een scheidingsteken, een komma, in de zin geplaatst worden, op deze manier: *Ik geloof in God, de Vader*'. Moet op grond van deze uitspraak van Ursinus (en de argumentatie erbij) niet worden geconcludeerd dat er een komma in ons Apostolicum moet worden toegevoegd?

We hopen dat al onze lezers eens de moeite willen nemen om (in) 'Het Schatboek' te lezen. Met name de heruitgave (gebr. Koster, 2013) is goed leesbaar en het door-nemen van deze verklaring van een van de opstellers van onze Heidelberger werpt meer licht op ons troostboek. Of beter, met de woorden van ds. Festus Hommius (1576-1642), de vertaler uit het Latijn: 'De HEERE geve u, christelijke lezer, een hart vrij van vooroordelen, begerig om te leren, ontstoken met oprechte liefde tot de waarheid en verlicht door Zijn Heilige Geest, wanneer gij deze verklaring zult onderzoeken en doorlezen'. Tegelijk zal wel bekend zijn dat niet Ursinus zélf, maar zijn leerlingen deze uitleg aan het papier hebben toevertrouwd.

Als het om de boven gestelde vraag gaat, de aangehaalde zinsnede is een reactie op een zogenaamde 'tegenwerping'. Zoals in vroeger tijden gebruikelijk, bedachten schrijvers zelf mogelijke reacties, waarop

ze vervolgens ook reageerden. De tegenwerping waarop bovenstaande reactie betrekking heeft, luidt: 'Ik geloof in God de Vader. Dus zijn de Zoon en de Heilige Geest geen God, maar alleen de Vader'. In het licht van de bestrijding van een dwaling moeten we de komma van Ursinus verstaan. Laat duidelijk zijn dat we van harte onderschrijven dat het in het eerste artikel van onze geloofsbelijdenis zeker gaat om het gehele Goddelijke Wezen: de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Maar Ursinus schrijft er direct achter: 'ten opzichte van de Zoon wordt de Naam 'Vader' gebruikt als Persoon en betekent hij, zoals hier, de eerste Persoon in de Drie-eenheid. Deze Persoon wordt 'Vader' genoemd ten aanzien van: 1. Christus, Zijn eniggeboren Zoon; 2. Alle schepselen, omdat Hij de Schepper en Onderhouder is van allen; 3. De uitverkorenen, die Hij in Zijn beminde Zoon tot kinderen heeft aangenomen (Ef. 1:5-6)'.

Drie-eenheid

Ook al is het dus wenselijk dat we bij dit eerste geloofsartikel nadrukkelijk denken aan Gods Wezen, de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, de extra komma hoeft niet te worden geplaatst. Dat wordt duidelijk als we de tekst van Zondag 9, vraag en antwoord 26, van Ursinus overwegen. Op de vraag 'Wat gelooft gij met deze woorden: *Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper des hemels en der aarde?*' krijgen we een rijk antwoord: 'Dat de eeuwige Vader van onzen Heere Jezus Christus, Die hemel en aarde, met al wat erin is, uit niet geschapen heeft, Die ook door Zijn eeuwigen raad en voorzienigheid ze nog onderhoudt en regeert, om Zijns Zoons Christus' wil mijn God en mijn Vader is; op Welken ik alzo vertrouwd, dat ik niet twijfel of Hij zal mij met alle nooddrift des lichaams en der ziel verzorgen, en ook al het kwaad dat Hij mij in dit jammerdal toeschikt, mij ten beste keren; dewijl Hij zulks doen kan als een almachtig God, en ook doen wil als een getrouw Vader'. Hier laat Ursinus zélf de volle nadruk vallen op God de Vader. Trouwens ook het opschrift 'Van God de Vader en onze schepping' wijst hierop. Zoals Zondag 11 tot en met 19 het licht laten vallen op 'Van God de Zoon en onze verlossing' en Zondag 20 tot en met 24 spreken over 'Van God de Heilige Geest en onze heiligmaking'. Lezer(es), mag u door genade 'de enige God in de Drieheid, en de Drieheid in de Eenheid eren?'

VRAAG?

Heb jij/hebt u ook een vraag? Mogelijke vragen over onderwerpen binnen de doelstelling van De Saambinder kun jij/kunt u mailen naar ds. B. Labee of hem per post toezenden (zie colofon). Er volgt -zo mogelijk- altijd een reactie.

Echter alleen als de redactie het waardevol acht voor de lezers, volgt een antwoord op jouw/uw vraag in een nummer van De Saambinder.

Graag wel wat geduld. Er liggen nog tientallen vragen op een reactie te wachten.

